

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSLAM İKTİSADI VE FİNANSİ ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE’DEKİ KATILIM BANKALARININ FON TOPLAMA
YÖNTEMLERİNE GÖRE KİYASLANMASI VE ÇOK KRİTERLİ
KARAR VERME TEKNİĞİ İLE BİR UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAŞİM ATEŞ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. HAŞİM BAĞCI

AKSARAY 2024

T.C
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM İKTİSADI VE FİNANSİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DEKİ KATILIM BANKALARININ FON TOPLAMA
YÖNTEMLERİNE GÖRE KİYASLANMASI VE ÇOK KRİTERLİ KARAR
VERME TEKNİĞİ İLE BİR UYGULAMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAŞİM ATEŞ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. HAŞİM BAĞCI

AKSARAY 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (on iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Haşim
Soyadı : ATEŞ
Bölümü : İslam İktisadı ve Finansı Anabilim Dalı
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Türkiye’deki Katılım Bankalarının Fon Toplama Yöntemlerine Göre Kıyaslanması ve Çok Kriterli Karar Verme Tekniği ile Bir Uygulama

İngilizce Adı : Comparison of Participation Banks in Turkey According to Fund Collection Methods and an Ampirical Analysis with Multi-Criteria Decision Making Technique

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Haşim ATEŞ

İmza :

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Haşim ATEŞ tarafından hazırlanan “Türkiye’deki Katılım Bankalarının Fon Toplama Yöntemlerine Göre Kıyaslanması ve Çok Kriterli Karar Verme Tekniği ile Bir Uygulama” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi İslam İktisadı ve Finansı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Haşim BAĞCI

İmza

Sağlık Bilişimi ve Teknolojileri Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

.....

Üye: Doç. Dr. Hüsnü Bilir

Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

.....

Üye: Doç. Dr. Burhan Günay

Uluslararası Ticaret ve Finans Anabilim Dalı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 07.02.2024

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun tarih ve
..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Tez konusu olarak “Türkiye’deki Katılım Bankalarının Fon Toplama Yöntemlerine Göre Kıyaslanması ve Çok Kriterli Karar Verme Tekniğı” ni belirleyerek çalışma yapmama vesile olan, yaptığım çalışma süresince karşılaştığım eksikliklere ve güçlüklerle karşı, hoşgörölü ve nazik tutumuyla çözüm üreten, danışman hocam Doç. Dr. Haşım BAĞCI’ya, jüri üyeleri Doç. Dr. Hüsnü BİLİR ve Doç. Dr. Burhan GÜNAY hocalarıma, manevi desteğini her zaman hissettiğim eşim Fatma ATEŞ ile gözümün nuru oğluma, çocukluğumdan beri tüm eğitim hayatımda maddi ve manevi desteklerini üzerimden eksik etmeyen anne ve babama ve üzerimde emeğı olan herkese çok teşekkür ederim.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DEKİ KATILIM BANKALARININ FON TOPLAMA
YÖNTEMLERİNE GÖRE KİYASLANMASI VE ÇOK KRİTERLİ KARAR
VERME TEKNİĞİ İLE BİR UYGULAMA

(Yüksek Lisans Tezi)

Haşim ATEŞ, Aksaray 2024

ÖZET

Çalışmanın amacı; Türkiye’de faaliyette bulunan altı katılım bankasının yıllara göre fon kaynak miktarlarını inceleyerek, hangi fon kaynağının daha önemli olduğunu ve belirlenen ağırlıklara göre hangi katılım bankasının hangi yılda fon kaynaklarını daha etkin kullandığını saptamaktır. Bu amaçla; çalışmada örneklem olarak Türkiye’de faaliyette bulunan 6 katılım bankası seçilmiştir. Bu bankalar; Albaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası ve Emlak Katılım Bankası’dır.

Katılım bankaları fon toplama yöntemleri olarak geleneksel bankalar ile benzerlik gösterse de faizi devre dışı bırakarak kâr payını kullanması ile diğer bankalardan ayrılmaktadır. Katılım bankaları fon kaynaklarını elde ederken 5 hesap türü ile işlem yapmaktadır. Bu hesap türleri; özel cari hesaplar, katılım hesapları, tasarruf hesapları, yatırım hesapları ve kıymetli maden depo hesaplarıdır. Çalışmanın analizinde kullanılan hesap türleri ise; özel cari hesaplar, katılım hesapları ve kıymetli maden depo hesaplarıdır.

Türkiye’de katılım bankalarını kullanan yatırımcıların yıllara göre hangi fon kaynaklarını tercih ettiği ve katılım bankalarında hangi fon kaynaklarını kullandığını inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu konunun araştırılmasının ve analiz edilmesinin, İslam iktisadî ve finansı alanına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada katılım bankalarına ait 2013-2022 yılları arasını kapsayan 10 yıllık fon kaynak miktarları kullanılmıştır. Ardından çok kriterli karar verme tekniklerinden SD ve WASPAS yöntemleri kullanılarak analiz çalışması yapılmıştır. SD yöntemi ile analizde kullanılan özel cari hesaplar, katılım hesapları ve kıymetli maden depo hesaplarının ağırlıkları saptanmıştır. SD analiz sonuçlarına göre; Türkiye’de yaşanan ekonomik gelişmelere bağlı olarak yıllara göre farklı hesap türlerinin ağırlık oranlarının fazla olduğu görülmüştür. WASPAS yöntemiyle ise önceden belirlenen ağırlıklar yardımıyla 6 katılım bankasının belirlenen zaman dilimindeki fon kaynak performansı ölçülmüştür. WASPAS analiz sonuçlarında ise tüm yıllarda Kuveyt Türk Katılım Bankası’nın diğer katılım bankalarına göre performansının daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Kuveyt Türk katılım bankasının bu

performansı; kuruluş yılı itibari ile en eski olması, Türkiye’deki katılım bankacılık sistemine öncülük etmesi, bankanın uygulamış olduğu ürün çeşitliliği, yurtiçinde ve yurt dışında etkin faaliyette bulunmaları gibi gerekçelere dayandırılabilir.

Bilim Kodu : 115306

Anahtar Kelimeler : Katılım Bankacılığı, Fon Kaynakları, Standart Sapma (SD) ve WASPAS Yöntemleri

Sayfa Adedi : 100

Danışman : Doç. Dr. Haşim BAĞCI

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

**COMPARISON OF PARTICIPATION BANKS IN TURKEY ACCORDING TO
THEIR FUND COLLECTION METHODS AND AN AMPIRICAL ANALYSIS
WITH MULTI-CRITERIA DECISION MAKING TECHNIQUE**

(Masters With Thesis)

Haşim ATEŞ, Aksaray 2024

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the fund source amounts of six participation banks operating in Turkey by year and to determine which fund source is more important and which participation bank used more effective fund sources in which year according to the determined weights. For this purpose, 6 participation banks operating in Turkey were selected as samples in the study. These banks are Albaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası and Emlak Katılım Bankası.

Although participation banks are similar to traditional banks in terms of fund collection methods, they differ from other banks by eliminating interest and using dividends. Participation banks conduct transactions with 5 account types when obtaining funding sources. These account types are private current accounts, participation accounts, savings accounts, investment accounts and precious metal deposit accounts. The account types used in the analysis of the study are private current accounts, participation accounts and precious metal deposit accounts.

No study has been found examining which fund sources preferred by investors using participation banks in Turkey over the years and which fund sources they used in participation banks. It is thought that researching and analyzing this issue will make a significant contribution to the field of Islamic economics and finance.

In the study, 10-year fund resource amounts of participation banks covering the period between 2013 and 2022 were used. Then, an analysis study was carried out using the SD and WASPAS method, which are multi-criteria decision-making techniques. The weights of special current accounts, participation accounts and precious metal deposit accounts used in the analysis were determined using the SD method. According to SD analysis results, it has been observed that the weight ratios of different account types are higher depending on the economic developments in Turkey over the years. With the WASPAS method, the fund resource performance of 6 participation banks in the specified time period was measured with the help of predetermined weights. In the WASPAS analysis results, it was determined

that the performance of Kuveyt Türk participation bank was better than other participation banks in all years. This performance of Kuveyt Türk participation bank can be based on reasons such as being the oldest in terms of its establishment, leading the participation banking system in Turkey, the variety of products the bank has implemented, and its effective activities at home and abroad.

Science Code : 115306

Keywords : Participation Banking, Fund Sources, Standard Deviation (SD) and WASPAS Methods

Number of Pages : 100

Supervisor : Doç. Dr. Haşim BAĞCI

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
KATILIM BANKACILIĞINA GENEL BİR BAKIŞ	3
1.1. Katılım Bankacılığı Kavramı ve Özellikleri	3
1.2. Katılım Bankacılığının Tarihsel Gelişimi	5
1.2.1. Katılım Bankacılığının Dünyadaki Gelişimi	5
1.2.2. Katılım Bankacılığının Türkiye’deki Gelişimi.....	6
1.3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları.....	8
1.3.1. Albaraka Türk Katılım Bankası.....	8
1.3.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası	9
1.3.3. Türkiye Finans Katılım Bankası	9
1.3.4. Ziraat Katılım Bankası.....	9
1.3.5. Vakıf Katılım Bankası	10
1.3.6. Emlak Katılım Bankası	10
1.4. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Fon Toplama Yöntemleri.....	11
1.4.1. Özel Cari Hesaplar.....	12

1.4.2. Kâr ve Zarar Katılım Hesapları	13
1.4.3. Yatırım Hesapları.....	15
1.4.4. Tasarruf Hesapları.....	15
1.4.5. Kıymetli Maden Depo Hesapları	16
1.4.5.1. Altın Cari Hesabı	16
1.4.5.2. Altın Katılım Hesabı	17
1.4.5.3. Gümüş Hesapları	17
1.4.5.4. Platin Hesapları.....	18
1.5. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Fon Kaynakları Miktarları..	19
İKİNCİ BÖLÜM	21
ALANYAZIN TARAMASI.....	21
2.1. Dünyada ve Türkiye’de Literatür İncelemesi	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	39
KATILIM BANKALARININ FON KAYNAK PERFORMANSININ SD VE WASPAS YÖNTEMLERİYLE ANALİZİ	39
3.1. Çalışmanın Amacı	39
3.2. Çalışmanın Önemi.....	39
3.3. Çalışmanın Evren ve Örneklemi	39
3.4. Çalışmanın Varsayımları.....	39
3.5. Çalışmanın Kapsam ve Sınırları.....	40
3.6. Çalışmanın Verileri.....	40
3.7. Çalışmanın Yöntemi.....	40
3.7.1. Standart Sapma Yöntemi (SD)	40
3.7.1.1. SD Yöntemi Adımları	41
3.7.2. WASPAS Yöntemi	42
3.7.2.1. WASPAS Yöntemi Adımları.....	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	45
BULGULAR	45
4.1. SD Bulguları.....	45
4.2. WASPAS Bulguları.....	55
SONUÇ	66

KAYNAKÇA	73
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU.....	82

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Kuruluş ve Faaliyete Başlama Yılları	8
Tablo 2. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Yıllara Göre Fon Kaynakları	19
Tablo 3. SD Yöntemi Kullanılarak Yapılan Çalışmalar	41
Tablo 4. WASPAS Yöntemi Kullanılarak Yapılan Çalışmalar	43
Tablo 5. 2022 Yılına Ait Analiz Sonuçları	45
Tablo 6. 2021 Yılına Ait Analiz Sonuçları	46
Tablo 7. 2020 Yılına Ait Analiz Sonuçları	47
Tablo 8. 2019 Yılına Ait Analiz Sonuçları	48
Tablo 9. 2018 Yılına Ait Analiz Sonuçları	49
Tablo 10. 2017 Yılına Ait Analiz Sonuçları	50
Tablo 11. 2016 Yılına Ait Analiz Sonuçları	51
Tablo 12. 2015 Yılına Ait Analiz Sonuçları	52
Tablo 13. 2014 Yılına Ait Analiz Sonuçları	53
Tablo 14. 2013 Yılına Ait Analiz Sonuçları	53
Tablo 15. 2013-2022 Yılları Arası Hesap Türlerinin Ağırlık Oranları Genel Tablo	54
Tablo 16. 2022 Yılına Ait Analiz Sonuçları	55
Tablo 17. 2021 Yılına Ait Analiz Sonuçları	56
Tablo 18. 2020 Yılına Ait Analiz Sonuçları	57
Tablo 19. 2019 Yılına Ait Analiz Sonuçları	58
Tablo 20. 2018 Yılına Ait Analiz Sonuçları	59
Tablo 21. 2017 Yılına Ait Analiz Sonuçları	60
Tablo 22. 2016 Yılına Ait Analiz Sonuçları	61
Tablo 23. 2015 Yılına Ait Analiz Sonuçları	62
Tablo 24. 2014 Yılına Ait Analiz Sonuçları	63
Tablo 25. 2013 Yılına Ait Analiz Sonuçları	64
Tablo 26. 2013-2022 Yılları Arası genel WASPAS Analiz Sonuçları	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Toplanan Fonlarının Sektörel Payı 20

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABG	Albaraka Bankacılık Grubu
AHS	Analitik Hiyerarşi Süreci
ARDL	Otoregresif Dağıtılmış Gecikme Modeli
BAE	Birleşik Arap Emirlikleri
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BİST	Borsa İstanbul
BUS	İslami Banka
CRR	Ölçeğe Göre Sabit Getiri
EEK	En Küçük Kareler
EUR	Euro
GEK	Genelleştirilmiş En Küçük
GSYİH	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
İKB	İslam Kalkınma Bankası
IDB	Islamic Development Bank
IF	İslami Banka Finansmanı
KDV	Katma Değer Vergisi
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SVAR	Yapısal Vektör Otoregresyon
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TFV	Toplam Faktör Verimliliği
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TKBB	Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TL	Türk Lirası
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
USD	Dolar
USS	İslami İş Kolu

VAR	Vektör Otoregresyon
VECM	Vektör Hata Düzeltme Modeli
VZA	Veri Zarflama Analizi
WPN	Weighted Sum Model
WSM	Weighted Product Model
XAU	Altın
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
~	Yaklaşık
Σ	Toplam

GİRİŞ

Finansal piyasalar içinde bankalar önemli bir yere sahiptir. Bankalar, ellerinde ihtiyaç fazlası fona sahip olanlardan topladıkları kaynakları, fon talebi olanların finansman olarak kullanmasına aracılık eden finansal kuruluşlardır. Böylece bankalar, tasarruflar ve yatırımlar arasında en uygun şekilde değişimin gerçekleşmesini sağlayan kuruluşlar olarak önemli bir görevi yerine getirerek ekonomide fon akışını sağlamaktadırlar. Bankacılık faaliyetlerinin büyümesi ve gelişmesi ekonominin canlanmasına neden olmaktadır.¹

Gelişmekte olan ülkelerin en büyük problemlerinden biri atıl durumda bulunan ülkenin öz sermayesini oluşturan fonların ekonomiye aktarılamamasıdır. Atıl durumda olan fonların iktisadi faaliyetlerde kullanılamamasının altında birçok sosyal neden yatmaktadır. İslam ülkelerinde bu nedenlerin başında faiz konusu gelmektedir. Günümüz geleneksel bankalarının temel yapı taşları arasında faizin olmasının, İslam inancına sahip insanların tasarruflarını bankalar aracılığı ile yapmalarına engel olduğu düşünülebilir.²

Katılım bankacılığı, İslami finans sistemi içerisinde bulunan ve faizsiz bankacılık faaliyeti yürüten yapıyı ifade etmektedir. İslami finans, her türlü finansal faaliyetlerin İslami kurallar çerçevesinde gerçekleştirildiği sistemdir. İslam dinine göre faizin haram olması nedeniyle İslami finans, geleneksel finans anlayışına alternatif olarak ortaya çıkmıştır.³

1970’li yıllarda ortaya çıkan İslam iktisadına yönelik faizsiz bankacılık sistemlerine İslam Kalkınma Bankası öncülük yapmış ve İslami finans kurumlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Türkiye’de 1983 yılında 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Özel Finans Kurumları kurulmasına izin verilmiştir. 2005 yılına kadar Özel Finans kurumları adı ile

¹ Filiz Yetiz, “Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9/2 (2016) 107.

² Pınar Pehlivan, “Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Bankacılık Sektöründeki Önemi”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (2016) 298.

³ Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (SERPAM), “Araştırma Notları 1”(15 Ekim 2022).

iktisadî faaliyet yürüten kurumların yerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile katılım bankaları adı ile kurulan İslami bankacılık sistemleri almıştır.⁴

Faizli bankalarda tasarruflarını değerlendirmek istemeyen İslam inancına sahip insanlar için katılım bankaları alternatif bir seçenek haline gelmiş ve bu şekilde atıl fonların değerlendirilip ekonomiye kazandırılması sağlanmıştır.

Katılım bankalarının faaliyetleri Türkiye’de her geçen yıl daha fazla müşterinin ilgisini çekmektedir. Katılım bankalarının kullanmış olduğu fon kaynakları başarılı bir şekilde işlemektedir. Katılım bankaları; özel cari hesaplar, katılım hesapları, tasarruf hesapları, yatırım hesapları ve kıymetli maden depo hesapları olarak müşterilerine hizmet sunmaktadır. Katılım bankalarının fon kaynakları 2023 yılı kasım ayı itibariyle 1.426.038 milyon Türk Lirasına (TL) ulaşarak bankacılık sektörü içerisindeki payını % 10,9’a çıkartmıştır.⁵

Yapılan çalışma; Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarını, katılım bankalarına ait fon kaynak elde etmede kullanılan hesap türlerini ve katılım bankalarının fon kaynak elde etmede göstermiş oldukları performansları kapsamaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; katılım bankacılığına genel bakış, katılım bankacılığı kavramı ve özellikleri, katılım bankacılığının dünyadaki ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi, kuruluş nedenleri, Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankaları, katılım bankalarının fon toplama yöntemleri ve fon miktarları hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde katılım bankacılığı genel hatlarıyla anlatılmıştır. İkinci bölümde ise yapılan alanyazın çalışması sonucunda katılım bankalarının fon toplama yöntemlerine göre kıyaslanması konusunda araştırma yapan herhangi bir çalışmaya henüz rastlanılmamıştır. Bu yönüyle çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; araştırmanın amacı, önemi, evreni ve örnekleme, varsayımları, kapsam ve sınırları, verileri ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Araştırmada yapılan analizlerden elde edilen bulguların açıklamalarıyla birlikte çalışma sonlandırılmıştır.

⁴ Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), “Tarihçe” (20 Ekim 2022).

⁵ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), “Temel Göstergeler Raporu”, (08 Şubat 2024)

BİRİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞINA GENEL BİR BAKIŞ

Katılım bankacılığı sistemi geleneksel bankacılık sistemleri ile beraber Dünyada ve Türkiye de faaliyetlerine devam ederek gelişimini sürdürmektedir. Bu bölümde katılım bankacılığı kavramı ve özellikleri hakkında detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

1.1. Katılım Bankacılığı Kavramı ve Özellikleri

Katılım bankacılığı tabiri insanların dini inançlarından dolayı ortaya çıkan bir kavramdır. Katılım bankalarının uyguladıkları yöntemlerde İslam dininin yasakladığı riba diğer bir deyişle faiz olmadığı için bu bankalara faizsiz bankalar veya İslami bankalar adı verilmektedir. Katılım bankacılığı, faizsiz bankacılık ve İslami bankacılık gibi isimlerin hepsi aynı kavramı ifade etmesine rağmen uluslararası literatürde katılım bankacılığı tabiri veya faizsiz bankacılık pek yaygın değildir. Dünyanın farklı ülkelerine bakıldığında daha çok İslami bankacılık kavramının kullanılmakta olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise bu tür bankalar genel olarak katılım bankası olarak isimlendirilmektedir. Katılım bankaları; İslami inanç hassasiyeti olan insanların maddi birikimlerine faiz bulaşır düşüncesinden dolayı bankalara yatırılmayan atıl fonları ekonomiye kazandırmak amacıyla kurulan ve kâr zarar ortaklığı esasına göre faaliyetlerini sürdüren bankalardır.⁶

Faizsiz sistemle çalışan katılım bankaları, konvansiyonel bankaların yaptığı bütün işlemleri faizsiz olarak kâr ve zarar ortaklığı ile yapmaya çalışırlar. Bu sebeple katılım bankaları, geleneksel bankaların işlemlerini faiz olmadan yerine getiren bankalar olarak tanımlanabilir. Katılım bankalarının amacı, faizsiz iş ve işlemler yapmaktır ve bu işlemleri kâr zarar ortaklığı ile yerine getirirler. Konvansiyonel bankalar gibi faize dayanarak sadece kâr vermezler. Yapılan işlemlerde müşterilerin zarar edebileceğini de hesaba katarlar. Amaçları

⁶ Abitter Özuluçan-Fevzi Serkan Özdemir, *Katılım Bankacılığı*, (İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2010),6

ortaklık olduğu için önceden miktarı belirlenmiş bir faiz yerine, işlem sonunda miktarı belirlenecek olan kâr ya da zarardan pay alır veya verirler.⁷

Tüm dünyada faiz hassasiyeti olan insanlar, faizle işlem yapan bankalardan uzak durmaktadır. Bu nedenle faizsiz bankacılığın olmadığı iktisadi sistemlerde faiz hassasiyeti olan insanlar, fonlarını sistem dışında atıl tutmaktadır. Bu düşünceye sahip olan fon sahiplerinin ekonomiye kazandırılması için başta İslam ülkeleri olmak üzere pek çok ülke 1970’li yıllardan sonra harekete geçmiş ve faizsiz faaliyet yürüten kâr zarar ortaklığına dayanan finans kurumlarının oluşmasını sağlamıştır.⁸

Özetle; katılım bankaları, çeşitli finansman yöntemleri ile iktisadi sistemde faaliyet gösteren, reel ekonomiyi kullandığı faizsiz finansmanlar ile destekleyen ve konvansiyonel bankacılık gibi faaliyetlerde bulunan kuruluşlardır. Katılım bankaları; bankacılık işlemlerinin yanında fon sahiplerinden cari hesap, kâr zarar ortaklığı hesabı, yatırım hesabı, tasarruf hesabı, kıymetli madenler depo hesabı yöntemleri ile elde etikleri kaynakları, faizsiz finansman yöntemi ile ülke ekonomisine aktararak, kâr ve zararı müşterilerine belirlenen oranlarda pay etmektedir. Bu tür katılım bankaları faizle ilgili olmayan neredeyse tüm bankacılık hizmetlerini yerine getiren kurumlardır.⁹

Katılım bankalarının özellikleri şunlardır:

- En belirgin özellikleri yapmış olduğu iş ve işlemlerde kesinlikle ne faiz alır, ne de faiz verirler. Faizi hiçbir iş ve işlemlerinde kullanmazlar.
- İslami inanç esaslarına göre faaliyette bulundukları için riba (faiz) haramdır; ancak ticaret ile uğraşarak helal olan mallar karşılığında kâr elde etmek helaldir emrine bağlı kalırlar. İslam dinine göre para ticareti yapmak yasaktır, bu yasaktan dolayı katılım bankaları mal ile ticaret yaparlar.
- Kâr-zarar ortaklığı üzerine anlaşma yapılır ve sermaye ortaklığı oluşturulur. Sermaye sahibi elde ettiği kârı girişimciyle pay eder.

⁷ Aybegüm Bilir, *Katılım Bankalarında Müşteri Memnuniyetinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma* (Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010), 10.

⁸ Ekrem Şahin, *Türkiye’de Düünden Bugüne Katılım Bankaları* (Kayseri: Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007),1.

⁹ Abitter Özulucan & Ali Deran, “Katılım Bankacılığı İle Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri Ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/11 (2009), 87-88.

- Yapılan kâr ve zarar ortaklığı İslam inancına uygun olmayan haram mallar üzerinden kesinlikle yapılmaz. Örneğin; alkol, kumar, silah kaçakçılığı, uyuşturucu gibi insan sağlığına zarar verecek mallardan yapılan ticari faaliyetler yasaklanan işlemlerdendir.
- Yapılan ortaklıklarda mutlak risk prensibi vardır. Borç veren kişi ile kurumlar bu riski taşır.¹⁰

1.2. Katılım Bankacılığının Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde katılım bankacılığının tarihsel gelişimi dünya ve Türkiye olmak üzere iki bölümde anlatılmıştır.

1.2.1. Katılım Bankacılığının Dünyadaki Gelişimi

Faizsiz banka kurulması ile ilgili ilk çalışmalar 1940'lı yıllarda Malezya'da, 1950'li yıllarda Pakistan'da yapılmış fakat bu çalışmalar başarılı olamamıştır. Katılım bankacılığının geçmişi eskiye dayansa da günümüzdeki anlamıyla faizsiz bankacılığın ortaya çıkması 1950'li yıllardan sonra olmuştur. Pakistanlı iktisatçı Muhammed Uzair'in 1955 yılında yaptığı araştırma bu konudaki ilk çalışma olmuştur. 1963 yılında Mısır'da Suudi Arabistan Kralı Faysal'ın da desteklediği ilk İslami tasarruf bankası kurulmuştur. Kısa sürede ilgi çeken ve gelişen banka, büyük yatırımların yüksek kâr edebileceğini kanıtlamış; ancak yapılan itirazlar sonucunda 1977 yılında kapatılmak zorunda kalmıştır.¹¹

Kahire'de 1973'te Suudi Arabistan, Libya, Ürdün, Sudan, Fas, Yemen, İran, Afganistan, Pakistan, Endonezya, Malezya, Türkiye ve Mali gibi ülkelerden gelen katılımcılardan oluşan bir kurul İslami bankacılık konusunda toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantı sonucunda kurul, İslam'a uygun bir ekonomik sistemin geliştirilmesi ve mevcut sermaye fazlasından İslam dünyası içinde istifade edilmesini tavsiye kararıyla dünyaya duyurmuşlardır. Kahire'de bir araya gelen kurul, İslam inancına sahip insanların faizsiz bankacılık hizmeti alabilmeleri için İslami bankacılığın temellerini bu toplantıda atmıştır. Kahire'de 1973'te

¹⁰ Haşim Bağcı, *Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013), 46.

¹¹ Mehmet Faysal Gökalp - Güngör Turan, *İslam Toplumunun Ekonomik Yapısı* (İzmir: Fey Vakfı, 1993), 63-64.

yapılan ve on üç devletin temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilen toplantının ilk meyvesi İslam Kalkınma Bankası (İKB) 1975 yılında Cidde’de kurulmuştur.¹²

İslami bankacılık faaliyetlerinin dünyadaki gelişimine örnek olarak;

- Malezya: 2012 yılı itibariyle sektörün %20’si İslami banka ürünlerinden sukuk konusunda en ileri ülkedir. 2012 yılında 130 milyar dolar sukuk edilen değerin 100 milyarlık kısmı buraya aittir.
- İran: 390 milyar dolar büyüklüğüne sahip bankacılık sektörü (2011 yılı itibari ile) dünyadaki toplam İslami finans varlıklarının %40’ına sahiptir.
- Hong Kong: 2012 yılında hükûmet tarafından İslami bono ihracına yönelik kanuni düzenleme yapılmıştır.
- Körfez Ülkeleri: Dünyanın en büyük ikinci bankası olan Suudi Al Rojhi Bank, Suudi Arabistan merkezli bir bankadır. Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) %35 İslami bankacılık oranı ile bölgede ve sektörde söz sahibidir.
- İngiltere: İslami finansa sıcak bakan ve merkez olma amacı taşıyan ilk ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. 21 banka İslami bankacılık hizmeti sunmakla birlikte 24 milyar dolar sukuk Londra Borsası’nda işlem görmektedir. Ayrıca ülkenin en önemli bankalarından Islamic Bank of Britain 2004 yılından beri faaliyettedir.¹³

1.2.2. Katılım Bankacılığının Türkiye’deki Gelişimi

Türkiye’de faizsiz bankacılığın geçmişi 1970’lere kadar uzanmaktadır. Faizsiz bankacılık ile ilgili ilk gelişme 1975 yılında Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası’nın kurulmasıdır. Fakat bu banka üç yıl sonra kuruluş amacının dışına çıkarak konvansiyonel bankalar gibi faaliyet göstermeye başlayarak tüm özelliğini yitirmiştir. 1983 yılında tekrar faizsiz bankacılık konusu gündeme gelmiş ve 16 Aralık 1983 tarihli 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile faizsiz bankaların Türkiye’de faaliyet göstermelerine izin verilmiştir. Faizsiz bankacılık düşüncesi ile açılan kurumlara ilk olarak Özel Finans Kurumları adı verilmiştir. Bu kurumların konumları 2005 yılından itibaren 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı yeni

¹² Şükrü Sürücü, “İslami Finans: Malezya ve Türkiye Karşılaştırması”, (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018),46

¹³ TKBB, “Araştırma Notları”.

Bankalar Kanunu ile katılım bankasına dönüştürülmüş ve günümüzde de geçerli olan Katılım Bankaları olarak adlandırılmaktadır.¹⁴

Türkiye’de katılım bankalarının kuruluş nedenleri;

- Ticari faaliyetlerde helal yollarla ilerlemek ve faizi devre dışı bırakmak,
- Sömürü faaliyetlerine son verip adaletli ticaret anlayışına hâkim olmak,
- Kazanç için en önemli unsurun emek olduğunu öğretmek,
- İslam toplumunda çalışma hayatı ile inanç arasında meydana gelen uyumsuzluğu gidermek,
- Çalışma ve üretimi şart koşarak kazanmak,
- İslami esaslardan faydalanarak kazanç birliği sağlamak,
- Emeksiz faiz ile kazanç yerine, iş karşılığı kâr payı kazanılmasını sağlamak,
- İş imkânlarını genişletmek ve çalışma ortamları geliştirmek,
- Yardımlaşma sayesinde birlikteliği, sevgi ve kardeşliği toplumda alışılmış hale getirmek,
- İslam’ın şartlarından zekât ibadeti ile toplumda birçok sosyal ihtiyacı gidererek yoksulluğu azaltmak gibi maddeler kuruluş nedenleri arasında sayılabilir.¹⁵

2022 yılının 4. çeyrek dönemi bankacılık istatistiklerine ait dijital verilerden hareketle Türkiye’deki katılım bankalarının aktif dijital müşteri sayısının 4,7 milyona, işlem hacminin 2.9 trilyon Türk lirasına (TL), toplam işlem adedinin ise 125,5 milyona ulaştığı görülmektedir.¹⁶

2023 yılı itibariyle Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının sayısı, üçü özel banka, üçüde kamu bankası olmak üzere; Albaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası, Emlak Katılım Bankası’dır.

¹⁴ TKBB, “Tarihçe” .

¹⁵ Hacı Abuzer Fidancı, Katılım Bankalarının Türkiye’deki gelişimi ve Katılım bankalarında müşteri memnuniyeti üzerine bir araştırma (Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,2011), 26

¹⁶ TKBB, “Veri peteği”.

Tablo 1. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Kuruluş ve Faaliyete Başlama Yılları

Katılım Bankası’nın Adı	Kuruluş Yılı	Faaliyet Yılı
Albaraka Türk	1984	21 Ocak 1985
Kuveyt Türk	1988	31 Mart 1989
Türkiye Finans	2005	30 Kasım 2005
Ziraat Katılım Bankası	2014	12 Mayıs 2015
Vakıf Katılım Bankası	2015	26 Şubat 2016
Emlak Katılım Bankası	2018	25 Şubat 2019

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, (TKBB) ”Tarihçe” (02 Ocak 2023).

Tablo 1’e göre; Türkiye’de 1984 yılında ilk olarak kurulan katılım bankasının Albaraka Türk olduğu görülmektedir. Albaraka Türk’ü 1988’de kurulan Kuveyt Türk takip etmektedir. Türkiye’de son olarak 2018 yılında Emlak Katılım Bankası kurulmuştur.

1.3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları

Türkiye’de günümüzde altı adet katılım bankası faaliyet göstermektedir. Ayrıca Türkiye’de 2 adet dijital katılım bulunmaktadır. Bunlar; Hayat Finans ve TOM Bank’tır. Çalışmanın bu bölümünde aktif olarak şubeleri ile çalışan katılım bankaları hakkında bilgi verilmiştir.

1.3.1. Albaraka Türk Katılım Bankası

Albaraka Türk Katılım Bankası, Türkiye’de faizsiz bankacılığa öncülük ederek 1984 yılında kurulmuştur. 1985 yılında ise aktif olarak hizmet vermeye başlamıştır. Ortadoğu’nun güçlü sermaye gruplarından olan Albaraka Bankacılık Grubu (ABG), İslam Kalkınma Bankası (IDB) ile Türk ekonomisine yarım yüzyıldan fazla hizmet veren yerli bir sanayi grubunun öncülüğünde kurulan bir katılım bankasıdır. Türkiye’deki faaliyetlerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’na uygun olarak sürdürmektedir. 30.06.2023 tarihi itibarıyla ortaklık yapısı; Albaraka Grubu B.S.C.’nin payı %45,09, halka açık olan pay ise %42,02’dir.¹⁷ Albaraka Türk Katılım Bankası, Türkiye’de 2022 yılı itibarıyla 225 şube ile müşterilerine hizmet vermektedir.¹⁸

¹⁷ Albaraka Türk Katılım Bankası, (Albaraka Türk),” Albaraka’yı Tanıyın”(08 Ocak 2023)

¹⁸ TKBB, “Veri peteği, şube bilgileri”.

1.3.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası

Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. kurulduğu 31 Mart 1989 tarihinden bu yana faizsiz finans alanında faaliyetlerini yürütmektedir. Kuveyt Türk, dinamik kurumsal yönetim anlayışıyla, müşterilerinin hizmetine sunduğu yenilikçi ürünleriyle ve yurt dışı açılımıyla katılım finansın gelişimine katkı sağlamaktadır. Seçkin finansal ürün ve hizmetlerini etkin bir biçimde tasarruf sahipleriyle ve yatırımcılarla buluşturan Kuveyt Türk; müşteri odaklı yaklaşımı, teknoloji-inovasyon çalışmaları ve dijital dönüşüm yolunda attığı adımlarla sektöründeki öncü konumunu sürdürmektedir. 443 şube ile Türkiye’de hizmetlerini yürütmektedir. 2023 yılı aktif büyüklük oranına göre Türkiye’deki katılım bankalarının en başında yer almaktadır.¹⁹

1.3.3. Türkiye Finans Katılım Bankası

Türkiye Finans; 1991 yılında %100 yerli sermayeli ilk özel finans kurumu olarak kurulan “Anadolu Finans” ile 1985- 2001 yılları arasında “Faisal Finans Kurumu” adıyla katılım bankacılığı hizmeti sunan “Family Finans”ın 2005 yılında güçlerini birleştirmesiyle kurulmuştur. Bu iki kurum, 2005 yılında tek çatı altında birleşerek Türkiye için daha fazla değer yaratmak ve rekabet üstünlüklerini pekiştirmek misyonuyla güç birliğine gitmişlerdir. Anadolu Finans ile Family Finans’ın birleşmesi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun (BDDK) 28 Aralık 2005 tarihli kararıyla resmen tescil edilmiş ve 30 Aralık 2005 tarihinde banka unvanı Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olarak değiştirilmiştir. Türkiye Finans Katılım Bankası, 2023 yılı itibarı ile 305 şubesi ile Türkiye’nin birçok bölgesinde hizmet vermektedir.²⁰

1.3.4. Ziraat Katılım Bankası

Ziraat Katılım Bankası A.Ş. tamamı T.C. Hazinesi tarafından ödenmiş 675.000.000 TL sermayesi ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun 15.10.2014 tarih ve 29146 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 10.10.2014 tarih ve 6046 sayılı izniyle kurulmuştur. Müşterilerinin tasarruflarını katılım bankacılığı prensipleri doğrultusunda, faizsiz bankacılık anlayışı çerçevesinde sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinin finansmanında

¹⁹ Kuveyt Türk Katılım Bankası (Kuveyt Türk), ”Hakkımızda”(10 Ocak 2023)

²⁰Türkiye Finans Katılım Bankası (Türkiye Finans), ”Hakkımızda”(12 Ocak 2023)

değerlendirmektedir. Hesap sahipleri arasında kâr-zarar ortaklığı çerçevesinde paylaşım yapmaktadır. Ziraat Katılım Bankası 2023 yılı itibari ile 186 şube ile hizmet vermektedir.²¹

1.3.5. Vakıf Katılım Bankası

Vakıf Katılım Bankası A.Ş. ; BDDK'nın 03.03.2015 tarih ve 29284 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 27.02.2015 tarih 6205 sayılı kuruluş izniyle 25.06.2015 tarihinde bir anonim şirket olarak kurulmuş, 17.02.2016 tarihinde BDDK'dan çalışma izni almıştır. Sermayesinin tamamı Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idare ve temsil ettiği mazbut vakıflar, Beyazıt Hanı Sani (II. Beyazıt) Vakfı, Mahmut Han-ı Evvel Bin Mustafa Han (I. Mahmut) Vakfı, Mahmut Han-ı Sani Bin Abdülhamit Han-Evvel (II. Mahmut) Vakfı ve Murat Paşa Bin Abdüsselam (Murat Paşa) Vakfı'na aittir. Ödenmiş sermayesi 5.720.000.000 TL'dir. Vakıf Katılım, bugün ana kurucusu Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yaşatılan Vakıf Kültürü'nün önemli bir kurumu olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Vakıf Katılım Bankası 2023 yılı itibari ile 189 şube ile hizmet vermektedir.²²

1.3.6. Emlak Katılım Bankası

Türkiye Cumhuriyeti'nin imarını üstlenmek, inşaat girişimlerine destek vermek ve yetimlerin hakkını korumak amacıyla 1926 senesinde Mustafa Kemal Atatürk'ün onayı ile Emlak ve Eytam Bankası adıyla kurulmuştur. Kurulduktan hemen sonra yeni meclis binası, Türk Ocağı binası ve Merkez Bankası binası gibi Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi'nin güzide örnekleri arasında bulunan projeleri üstlenmiştir. Türkiye'nin ilk konut planlaması olan Bahçelievler Konutları'nın yapımını gerçekleştiren banka, bu projede kullandığı sistemle konut kredisi finansman modelinin ilk örneğini de ortaya koymuştur. İlerleyen zamanlarda ülkenin farklı bölgelerinde hayata geçirilen Saracoğlu Mahallesi, Levent Konutları, Koşuyolu Mahallesi ve diğer sembol yapılarla ülkenin imarına ve gelişimine büyük destek sağlamıştır. Faaliyetleri arasında birçok kez isim değiştirmiş; Emlak ve Eytam Bankası isminden sonra Türkiye Emlak Kredi Bankası ve daha sonra Türkiye Emlak Bankası isimleriyle faaliyet göstermiştir. 2018 yılında Türkiye Emlak Katılım Bankası olarak yeniden faaliyete geçmesi kararlaştırılan Türkiye Emlak Katılım

²¹ Ziraat Katılım Bankası (Ziraat Katılım), "Hakkımızda" (10 Ocak 2023)

²² Vakıf Katılım Bankası (Vakıf Katılım), "Hakkımızda" (12 Ocak 2023)

Bankası, 2019 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Emlak Katılım Bankası 2023 yılı itibari ile 101 şube ile Türkiye’de hizmet vermektedir.²³

1.4. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Fon Toplama Yöntemleri

Türkiye’de bulunan katılım bankalarının fon kaynakları yerli ve yabancı kaynaklardan meydana gelmektedir. Katılım bankalarının temel görevleri, geleneksel bankalar gibi fon toplamak ve toplanan fonları müşterilerine kullanarak gelir elde etmektir. Geleneksel bankalardan farklı olarak, katılım bankaları bu işlemleri yaparken faizi esas almaz.²⁴

Katılım bankalarında finansal aracılık süreci içinde; TL, döviz ve kıymetli maden cinsinden ayrı ayrı olmak üzere hesaplar açılabilir. Katılım bankaları müşterilerinden fon toplarken hesap türleri olarak; özel cari hesabı, katılma hesabı, tasarruf hesabı, yatırım hesabı ve kıymetli maden depo hesabı kullanarak fon toplamakta ve toplanan bu fonlar farklı finansman türleri ile müşterilerine kullanırlmaktadır.²⁵

Katılım bankaları müşterilerine fon kullanarak da gelir elde etmektedir. Katılım bankaları müşterilerine fon sağlarken direkt nakit olarak bir ödemede bulunmaz. Ödeme, müşterisinin ihtiyaç duyduğu malı satın aldığı belgelendirmesinden sonra satıcının hesabına finansman tutarı aktararak yapılır. Ödeme yapıldıktan sonra veya yapılmadan önce üzerine kâr payı eklenerek finansman müşterisi bankaya borçlandırılır. Toplam kâr payı eklenmiş finansman tutarı, müşteriden eşit taksitler halinde ay ay alınır. Finansman sağlamada katılım bankaları; kurumsal finansman desteği, kâr/zarar ortaklığı, finansal kiralama (leasing) ve mal karşılığı vesaikin finansmanı gibi fon kullandırma yöntemleri kullanmaktadır.²⁶

Katılım bankalarının geleneksel bankalar ile benzer ve farklı fon toplama yönleri vardır. Bu çalışmada katılım bankalarının fon toplama yöntemleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

²³ Emlak Katılım Bankası (Emlak Katılım), "Hakkımızda" (12 Ocak 2023)

²⁴ Rüveyda Ebru Türkmenoğlu, *Katılım Bankacılığı ve Türkiye’deki Finansal Yapı*, (Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007), 46.

²⁵ Sibel Doğan, *Katılım Bankaları ve Ekonomiye Etkileri: Türkiye Örneği* (Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008), 20.

²⁶ Pınar Pehlivan, "Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Bankacılık Sektöründeki Önemi", *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (2016) 302.

1.4.1. Özel Cari Hesaplar

Özel cari hesaplar; ticari veya tüketim amaçlı ihtiyaçları karşılayabilmek için ihtiyaç halinde hazırda bulunan ve kullanılmaya hazır olan, kişiler tarafından açılan hesaplardır. Bu hesaplar geleneksel bankalardaki vadesiz mevduat hesapları ile benzerlik göstermektedir. Bu nedenle özel cari hesaplar, katılım bankalarının en önemli kâr kaynakları olarak görülmektedir.²⁷

Özel cari hesaplar katılım bankalarında TL veya yabancı para birimleri ile açılabilir. Özel cari hesaplara yatırılan fon kaynaklarından istenildiği zaman bir miktarı veya tamamı çekilebilir, farklı hesaplara aktarılabilir. Özel cari hesaba yatırılan fon miktarlarının katılım bankaları tarafından müşterilerine eksilme olmadan geri ödeme garantisi vardır. Örneğin; özel cari hesabına 1000 TL yatıran X müşterisi hesabındaki miktarı dilediği zaman 1000 TL olarak çekebilir. Özel cari hesapların hesap sahibine bir katkısı yoktur.²⁸

Katılım bankaları cari hesap müşterilerine ait hesaptaki bakiyeleri kendi parası gibi düşünmekte ve bankanın yapmış olduğu faaliyetlerinde kullanabilmektedir. Katılım bankaları cari hesap sahiplerine bu tür kullanımlardan dolayı kâr payı adı altında herhangi bir para ödememektedir. Bazı işlemler sonucunda verilen hizmetin karşılığı olarak servis ücreti alabilmektedir. Cari hesaplardaki kaynaklar kullanılırken hesap sahibinin rızası aranmaz. Yapılan işlemlerde fonun kullanılması sonucunda doğan zararlardan hesap sahibi sorumlu değildir. Cari hesaplar genellikle iş çevreleri tarafından veya bireysel müşteriler tarafından kısa vadeli ödeme ve transfer kolaylıkları için kullanılan bir hesap türüdür.²⁹

Yapılan çalışmalar sonucunda özel cari hesapların katılım bankalarında insanlar tarafından tercih edilmesinin en önemli sebeplerinden bir tanesinin güvenlik amacıyla bu hesapların kullanılması olduğu tespit edilmiştir. Birikim sahibi insanların bu birikimlerini güvenli bir yerde saklayamaması, çalınma veya kaybetme korkusu ile bu hesap türünü tercih ettikleri görülmüştür.

Özel cari hesapların özelliklerini şu şekilde sıralanabilir:

²⁷ Mehmet Takan & Melek Acar Boyacıoğlu, *Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntemi* (Ankara: Nobel Kitapevi, 2022), 17

²⁸ Abitir Özülcü - Fevzi Serkan Özdemir, *Katılım Bankacılığı Muhasebe Organizasyonu, uygulamalar ve Finansal Tablolar Bağımsız Denetim* (İstanbul: Türkmen Kitap Evi, 2010), 25

²⁹ Fidancı, *Katılım Bankalarının Türkiye'deki gelişimi ve Katılım bankalarında müşteri memnuniyeti üzerine bir araştırma*, 17.

- Bu hesap türü vadesiz yani istenildiği zaman para eklenebilen, istenildiği anda para çekimi miktar sınırı olmaksızın işlem yapılabilen hesap çeşididir,
- TL ve kambiyo mevzuatına uygun konvertibl tüm döviz türleri üzerinden açılabilir,
- Hesap sahibine kâr ve zarar getirisi yoktur,
- Geri ödeme garantisi verilir,
- Hesaplar gerçek ve tüzel kişiler üzerine açılabilir,
- Açılan hesaplar her bir gerçek kişi için 100 bin TL'ye kadar Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından sigortalanır,
- Limit sınırı yoktur,
- Kâr ve zarar katılım bankasına aittir. Müşteriler sadece bazı işlemlerde öncelik hakkı kazanırlar,
- Hesabı olan müşteriler bankanın kaynakları üzerinde ayrıcalık sahibidir. Bankanın tasfiyesi halinde müşteriye tasfiyenin bitimi beklenmeden hemen ödeme yapılır.³⁰

1.4.2. Kâr ve Zarar Katılım Hesapları

Katılım bankalarının finansman sağlama alanlarında müşterilerine fonların kullandırılması sonucunda elde edilen kâr ve zarara dâhil ederek, bu işlemlerin karşılığında katılım hesabı sahibine daha önceden belirlenmiş bir kâr sağlamayan ve katılma hesabına yatırılan anaparanın aynı miktarda geri ödemesi garanti edilmeyen, kârı ve zararı belli olmayan fonların oluşturmuş olduğu hesap türüdür.³¹

Katılım bankasına katılma hesabı açıldığında; hesaba yatırılan fon miktarları bankaya kaynak sağlamış olur. Banka bu kaynağı meşru ve faizsiz alanlarda kullanarak işletme yetkisine sahip olur. Katılım bankaları kullanmış ve kullandırmış olduğu fonlara ait kâr zarar dağıtımı için sürekli hesap yaparak kar ve zararı hesaplar. Katılım hesaplarında vade bitiminde kesin olarak kâr alınacağı belli değildir. Yapılan işlemlerde zarar edilebilme ihtimali de vardır. Bu yüzden hesap açılırken veya hesaba kaynak eklenirken elde edilecek

³⁰ Bağcı, Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması, 57.

³¹ Bağcı, Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması, 57.

kâr oranı net olarak belli değildir. Elde edilecek kâr oranı bankanın yapmış olduğu işlemlerden elde etmiş olduğu kârına göre belirlenir.³²

Katılım bankalarında katılım hesabı açıldığında hesap açan müşteri ile katılım bankası arasında kâr-zarar ilişkisi olduğu belirtilse de bu açıklamada eksiklik vardır. Yapılan sözleşmede belirlenen elde edilecek kârın müşteri ile banka arasında pay edileceği, zararın ise sadece müşteri tarafından karşılanacağı belirtilir. Katılım hesabında tarafların elde edeceği kâr oranları sözleşme yapılırken sözleşmeye yazılır. Katılım hesabı olan müşterilere kâr dağıtımı resmi gazetede yayınlanan 1.11.2006 tarih ve 26333 sayılı katılım fonu yönetmeliği hükümlerine göre pay edilir.³³

Kâr ve zarar katılım hesaplarının özelliklerini şu şekilde sıralanabilir:

- Kâr ve zarar hesapları gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılabilir,
- Kâr ve zarar hesapları TL, yabancı para birimleri ve kıymetli maden ile açılabilir,
- Kâr ve zarar katılım hesaplarında katılım bankası tarafından kesinlikle net kâr garantisi verilmez,
- Katılım bankasına katılım hesabı için yatırılan tutarın finansman olarak kullandırılmasından dolayı sağlanan kâr ve zarar pay edilir,
- Katılım hesabına yatırılan paranın tamamının geri ödenmesi garanti edilmez,
- Katılım hesabına yatırılan paradan istenildiği zaman çekilebilir kalan miktar üzerinden vade sonunda kâr payı hesaplaması yapılır,
- Katılma hesapları 1 ay, 3 ay, 6 ay ve 12 ay olarak açılabilir veya daha uzun süreli yıllık kâr payı ödemeli olarak da açılabilir,
- Katılma hesapları kırık vadeli olarak gün sayısınca da açılabilir. 25 gün, 48 gün vb. olarak da açılabilir,
- Katılım hesapları her bir gerçek kişi için 100 bin TL'ye kadarı TMSF tarafından sigortalanır,
- Katılım hesabı en az 250 TL, Dolar (USD), Euro (EUR) ve 50 gr Altın (XAU) olarak açılabilir.
- Katılım hesaplarında yasal zorunluluk nedeniyle kârın brüt kazancı üzerinden gelir vergisi alınır,

³² Alpaslan Alkış, "İslam Hukukunda Katılım Bankacılığı Fon toplama ve kullandırma yöntemleri", *Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2/3 (30 Ağustos 2018), 125.

³³ Atila Yanpar, *İslami Finans* (İstanbul: SCALA Yayıncılık, 2015), 134-137.

- Katılım bankaları bu hesapların işletilmesinden doğan kâr payının en fazla %20'sini alır, kalan %80'i ise tasarruf sahiplerine pay edilir.³⁴

1.4.3. Yatırım Hesapları

Katılım bankalarında bir yıl ve daha uzun süreli açılabilen hesap çeşididir. Katılım hesapları bir yıldan daha az süre ile açılabilirken, yatırım hesapları bir yıldan daha fazla süre ile açılır. Yatırım hesapları, katılım hesaplarının bir benzeri gibidir. Yatırım hesabının katılım hesabından tek farkı vade süreleridir. Yatırım hesapları, hesap sahibi ile katılım bankası arasında kâr/zarar ortaklığına dayanır. Yapılan ortaklık sonucunda vade sonunda yatırım sahibi ile önceden belirlenen tutarlar (%90 yatırım hesabı sahibi, %10 katılım bankası gibi) üzerinden kâr/zarar pay edilir. Yatırım hesabından elde edilen kâr payı müşterinin isteğine göre hesap sahibinin diğer hesaplarına cari hesaba veya yatırım hesabına aktarılabilir.³⁵

1.4.4. Tasarruf Hesapları

Tasarruf hesapları az da olsa yatırım yapmak, para birikimi sağlamak, birikimlerini korumak isteyen küçük yatırımcıların tercih ettiği hesap türüdür. Bu hesaplarda hem birikim yapılır hem de kazanç sağlanır. Katılım bankaları bu hesap türünde birikim yapan müşterilerine temettü şeklinde yıllık kâr payı ödemesi yapar. Hiçbir şekilde tasarruf hesabı sahiplerine önceden kâr payı miktarı hakkında bilgi verilmemektedir.³⁶

Katılım bankalarında açılan tasarruf hesaplarına istenildiği zaman para yatırılabilir gibi istenildiği zaman para çekilebilir. Bu işlemlerde vade bozulmaz. Tasarruf hesapları oldukça küçük miktarlarla açılabilir. Tasarruf hesaplarının amacı; küçük miktardaki fonların ekonomiye, bankacılık sektörüne kazandırılmak istenmesidir. Tasarruf hesabı sayesinde az da olsa yatırım yapmak isteyen küçük yatırımcılar teşvik edilmiştir.³⁷

³⁴ Şakir Görmüş vd., Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı (İstanbul TKBB Yayınları, 2021), 171.

³⁵ Bağcı, Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması, 58.

³⁶ Şahin, Türkiye'de Düünden Bugüne Katılım Bankaları, 53.

³⁷ Bağcı, Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması, 58.

1.4.5. Kıymetli Maden Depo Hesapları

Altın, gümüş ve platin gibi kıymetli madenlerin bulunduğu, istenildiğinde alım ve satım işlerinin kolayca yapılabildiği hesap türüdür. Hesap sahipleri kıymetli maden depo hesaplarındaki bakiyeyi gram cinsinden görmektedir. Bu hesaplar sayesinde müşteriler, kıymetli madenlerini işçilik ödemedi saklayarak kaybolma, çalınma endişesini ortadan kaldırır.³⁸

Kıymetli maden depo hesaplarında hesap sahipleri alım ve satım sonucunda elde edilen kârdan gelir vergisi ya da herhangi bir masraf ödemesi gerçekleştirmez. Katılım bankalarında hesap açma işlemleri teknolojinin gelişmesine bağlı olarak dijital bankacılık aracılığıyla bankaya hiç gitmeden de açılabilir.³⁹

Katılım bankaları kıymetli maden depo hesapları açarak kıymetli madenleri ekonomiye kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu yolla kıymetli madenlerin kayıt altına da alınması ve ölü yatırım olmaktan çıkarılması hedeflenmiştir.

BDDK'nın yayınlamış olduğu aylık bankacılık sektörü verilerine göre 2023 yılı kasım ayında katılım kıymetli maden depo hesaplarında yurt içi ve yurt dışı olmak üzere; gerçek kişiler, tüzel kişiler, ticari ve diğer kuruluşlar olarak 139.308 hesap bulunmaktadır.⁴⁰

Kıymetli maden depo hesapları katılım bankalarının diğer hesap türlerinde olduğu gibi cari hesap veya katılım hesabı olmak üzere iki türlü açılabilir. Kıymetli maden depo hesapları altın, gümüş ve platin olarak açıklanmıştır. Kıymetli maden denildiğinde Türkiye'de ilk sırada altın akla gelmektedir.

1.4.5.1. Altın Cari Hesabı

Altın cari hesabı katılım bankalarında açılan herhangi bir getirisi veya götürüsü olmayan, gram üzerinden açılan, limit sınırı olmayan, istenildiği zaman alım satım yapılabilen, istenildiği zaman para çekimi yapılabilen hesap türüdür.⁴¹

Altın cari hesabının özellikleri;

³⁸ Bağcı, *Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması*, 57

³⁹ Ziraat Katılım, "Altın Katılma Hesabı"

⁴⁰ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), "Aylık Bankacılık Sektörü Verileri", (27 Kasım 2023)

⁴¹ Ziraat Katılım, "Altın Katılma Hesabı".

- Gerçek ve tüzel kişiler adı ile açılabilir,
- Hesap açılımında alt veya üst sınır yoktur,
- Hesap sahipleri istediği zaman hesabından para çekebilir veya yatırabilir,
- Hesaplar gram cinsinden açılır,
- Gerçek kişilerin altın cari depo hesapları TMSF tarafından sigortalanır.
- Bu hesap türünde hesap sahibine hiçbir getiri ödenmez,
- Hesap sahipleri hiçbir masraf ödemededen alım ve satım işlemleri yapabilir,
- Altın cari hesabında bulunan altınlar 1000/1000 saflık derecesine sahiptir. Eski tarihli veya düşük ayarlı olmaz,
- Hesap sahipleri fiziki külçe altın olarak hesap bakiyelerini çekebilirler. Bu çekimlerdeki altınların saflık derecesi 995/1000'dir.⁴²

1.4.5.2. Altın Katılım Hesabı

Katılım bankalarının altın katılım hesabı gram cinsinden vadeli olarak açılan, hak sahiplerine kâr payı kazandıran hesap türüdür.

Altın katılma hesabı özellikleri:

- Vadeli olarak açılan hesap türüdür,
- 1 ay, 3 ay, 6 ay ve 1 yıl vade ile açılır,
- Hesaplar gram üzerinden açılır,
- Hesapta bulunan altınlar 1000/1000 saflık derecesine sahiptir,
- Hesaplara kâr dağılımı gram bazında yapılmaktadır,
- Vade sonunda elde edilen brüt kârdan gelir vergisi kesintisi yapılır,
- Gerçek kişiler üzerinden açılan hesapların 100 bin TL'lik kısmı TMSF tarafından sigorta kapsamına alınır.⁴³

1.4.5.3. Gümüş Hesapları

Katılım bankalarında bulunan gümüş depo hesapları farklı kıymetli madenlere yatırım yapmayı düşünen yatırımcılara hizmette bulunarak onların birikimlerini gümüş olarak

⁴² Görmüş vd., Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı, 173.

⁴³ Görmüş vd., Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı, 173.

değerlendirmeye olanak sağlayan, istedikleri vakitlerde gram bazında gümüş alım satımı yapabilecekleri vadesiz bir hesap türüdür. Bu hesap sayesinde yatırımcılar kıymetli maden portföylerini daha çeşitli hale getirmiş olurlar.⁴⁴

Gümüş hesabı özellikleri:

- Gümüş hesabı cari hesap türü olarak açılır,
- Bankalarda bulunan diğer cari hesap türlerini kullanarak gümüş alınabilir,
- Bu hesap, tasarruf hesabı olarak kullanılabilir,
- Depolanan gümüşler 1000/1000 saflık derecesine sahiptir,
- Hesapta bulunan gümüşler istenildiğinde külçe ve granül olarak alınabilir.⁴⁵

1.4.5.4. Platin Hesapları

Kıymetli madenlerden platine yatırım yapmak isteyen müşterilere ait vadesiz bir hesap türüdür. Para birimleri olarak TL, USD veya EUR karşılığında platin alım satımı yapılabilmektedir. Kıymetli maden olarak alınan platinler 1000 saflık derecesine sahip olarak hesaba geçer. 1 TL karşılığında dahi platin alınabilir ve bu sayede platinin kazandığı değer in kârından faydalanılır.

Platin hesabı özellikleri:⁴⁶

- Platin hesabı cari hesap türü olarak açılır,
- Depolanan platinler 1000/1000 saflık derecesine sahiptir.
- Hesap açılımında alt veya üst sınır yoktur.
- Platin hesabı, gerçek ve tüzel kişiler için belli bir orana kadar TMSF güvencesi altındadır.
- Hesapta bulunan platin, başka kıymetli maden hesabına havale edilebilir.
- İstenildiği zaman farklı bir para birimine dönüştürülebilir ve hesaptan çekilebilir.

⁴⁴ Kuveyt Türk, “Kıymetli Maden Hesabı”.

⁴⁵ Kuveyt Türk, ” Kıymetli Maden Gümüş Hesabı”.

⁴⁶ Kuveyt Türk, ” Kıymetli Platin Hesabı”.

1.5. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Fon Kaynakları Miktarları

Türkiye’de aktif olarak faaliyette bulunan altı katılım bankası ve iki dijital katılım bankası bulunmaktadır. Bu bankaların elde etmiş olduğu fon kaynak miktarları 2013 yılı 4. çeyrek dönem Aralık ayı verileri ile 2023 yılı 4. çeyrek dönem Kasım ayı verileri dâhil olmak üzere bu iki dönem arasındaki elde etmiş oldukları fon miktarları, TKBB verilerine dayanarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

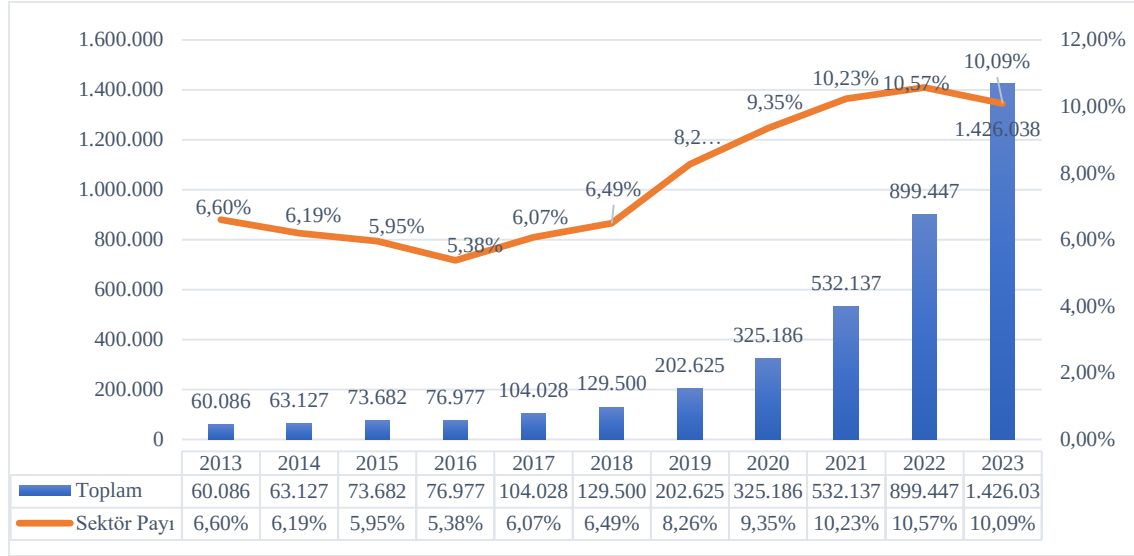
Tablo 2. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Yıllara Göre Fon Kaynakları

Yıllar	Toplam Fon Miktarları
2013-Aralık	60.068
2014-Aralık	63.127
2015-Aralık	73.682
2016-Aralık	76.977
2017-Aralık	104.028
2018-Aralık	129.500
2019-Aralık	202.625
2020-Aralık	325.186
2021-Aralık	532.137
2022-Aralık	899.447
2023-Kasım	1.426.038

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, (TKBB) "Bankacılık ve Sektör Bilgileri" (10 Şubat 2024).

Tablo 2’de Türkiye’de katılım bankalarının 2013-2023 yılları arasında toplam fonlarının miktarları gösterilmiştir. Bu tabloya baktığımızda 2013-2023 yılları arasında tabloda belirtilen tüm yıllarda katılım bankalarının toplam fon miktarları sürekli artış göstermiştir. Dolayısıyla bu tablo katılım bankalarının fon kaynak miktarlarının yıllar içerisinde artmakta olduğunu göstermektedir. Katılım bankacılığının, bankacılık sektörü içerisindeki payı Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Türkiye’deki Katılım Bankalarının Toplanan Fonlarının Sektörel Payı

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, (TKBB) "Bankacılık ve Sektör Bilgileri" (10 Şubat 2024).

Şekil 1’de Türkiye’deki katılım bankalarının 2013-2023 yılları arasındaki toplanan fon miktarları ve bankacılık faaliyetlerindeki sektörel payları gösterilmiştir. Bu şekle baktığımızda katılım bankalarının yıllar içerisindeki fon miktarlarının ve sektörel payının arttığını görülmektedir. Bu şekilde hareketle katılım bankalarının sektörel payının yıllara göre artış göstererek büyümeye devam edeceği düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ALANYAZIN TARAMASI

Bu bölümde katılım bankacılığı konusu ile ilgili literatürde yer alan yerli ve yabancı çalışmalar incelenmiştir.

2.1. Dünyada ve Türkiye’de Literatür İncelemesi

Dünyada ve Türkiye’de katılım bankacılığı üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar katılım bankacılığını birçok yönden ele almıştır. Bu çalışmaların; katılım bankacılığı üzerine araştırma, veri olarak inceleme, istatistiksel bulgular elde etme, geleneksel bankacılık faaliyetleri ile karşılaştırma, müşteri portföylerinin incelenmesi vb. alanlarda yapıldığı görülmektedir. Yapılan literatür çalışması güncelden geçmişe doğru kronolojik olarak sunulmuştur.

Yıldız (2023) yapmış olduğu çalışmada; Türkiye’de İslami banka olarak faaliyet gösteren özel ve kamu katılım bankalarının 2015-2021 yılları arası finansal verilerini inceleyerek performanslarını karşılaştırmıştır. Çalışmada yöntem olarak CAMELS analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılım bankalarının belirlenen yıllar arasındaki finansal performansları hem pozitif yönlü hem de negatif yönlü eğilim göstermiştir. Analiz sonuçlarına göre katılım bankalarının bankacılık sektöründeki ilerlemesinin yavaş olduğu belirlenmiştir.

Ayata (2023) bireysel müşterilerin fon kullanımında katılım bankalarını tercih etme nedenleri üzerine Şanlıurfa ili özelinde yapmış olduğu çalışmada; Şanlıurfa ilinde faaliyet gösteren katılım bankalarının 410 müşterisinden verileri çevrimiçi ve yüz yüze anket yöntemi ile toplamıştır. Elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla faktörlerin basıklık çarpıklık değerleri kontrol edilmiştir. Çalışmada analizler, parametrik testler kullanılarak yapılmıştır. Müşterilerin katılım bankalarını tercih etme nedenlerinin alt faktörlerinden olan hizmet ve ürün politikası, faizin yasak olması prensibi ve tanıtımı, alternatif dağıtım ve tutundurma kanalları ile cinsiyet arasında anlamlı bir

farklılık olduğu tespit edilmiştir. Medeni durum açısından ise alternatif dağıtım ve tutundurma kanalları ve tahsis politikası ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Yaş ile bireylerin katılım bankalarını tercih etme nedenlerinin alt faktörlerinin tamamı arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Gelir durumu açısından ise hizmet ve ürün politikası, alternatif dağıtım ve tutundurma kanalları ve tahsis politikası ile gelir arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Eğitim ile bireylerin katılım bankalarını tercih etme nedenlerinin tüm alt faktörleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Gülcemal ve İzci (2023) Türk katılım bankacılığı sektörünün performansının LOPCOW-MOOSRA modeliyle analizini içeren çalışmalarında; Türk katılım bankacılığı sektörünün 2021 Ocak – 2022 Ekim dönemine ait finansal performansının ölçülmesi hedeflenmiştir. Çalışmada İslami bankalar için sektör içinde en önemli finansal performans göstergeleri belirlemek amaçlanmıştır. Katılım bankalarına ait toplam sektör verileri kullanılarak farklı kriterler üzerinden performans değerlendirmesi yapılmıştır. Kriterler sırasıyla; krediler, alınan kâr payları, aktif kârlılığı, özkaynak kârlılığı, işletme giderleri / ortalama toplam aktifler ve yabancı kaynaklar / toplam öz kaynaklar olarak belirlenmiştir. LOPCOW yöntemi ile kriterlerin ağırlıklandırılması yapıldıktan sonra, MOOSRA yöntemi ile belirlenen alternatiflerin sıralaması yapılmıştır. LOPCOW yöntemi sonuçları katılım bankalarının finansal performansının belirlenmesinde en etkili kriterin yabancı kaynaklar / toplam özkaynaklar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen verilerden, katılım bankacılığı sektörünün en başarılı olduğu dönemin Ekim 2022, en başarısız olduğu dönemin ise Ocak 2021 olduğunu belirlenmiştir. Bulgular sektörün performansının sürekli artma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Şenbayram (2023) Türkiye’deki kamu ve özel katılım bankalarının etkinlik performanslarının analizi konusunda yapmış olduğu çalışmada; bankacılık sektöründeki payı her geçen gün artan katılım bankalarının etkinlik performanslarını değerlendirmiştir. Altı katılım bankasının etkinlik skorlarını 2019-2022 dönemi verilerinden yararlanılarak hesaplanmıştır. Araştırma için seçilen üç girdi (toplam fonlar, personel gideri, faiz giderleri) ve iki çıktının (kullanılan fonlar, faiz geliri) etkinlik ölçümü Veri Zarflama Analizi (VZA) yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Ölçeğe göre sabit getiri (CRR) varsayımı altında çıktı odaklı VZA yaklaşımının dikkate alındığı araştırmanın bulguları, araştırmaya tabi tutulan bütün bankaların 2019-2022 dönemi ortalama etkinlik değerlerinin %90’ın üzerinde olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre 2019-2022 dönemleri arası etkinlik skorları; 2019 yılında dört, 2020 yılında altı, 2021 yılında üç, 2022 yılında ise beş katılım

bankasının etkin olduğu görölmüştür. Katılım bankalarının tamamının dört dönemde içerisinde en az iki dönem etkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya (2023) tarafından yapılan çalışmada; Türkiye’deki katılım bankaları ile konvansiyonel bankalar karşılaştırılarak ele alınmıştır. Bankacılık faaliyetlerini tarih, hukuki alt yapı, banka sayıları, özel ve kamu, finansal büyüklük, tercih edilebilirlik, fon kaynakları, şube ve personel sayıları ve hizmet gibi alanlarda karşılaştırarak bulgular elde edilmiştir. Türk bankacılık alanında 55 bankanın faaliyet gösterdiği; bu bankaların 32’sinin mevduat bankası, 15’inin kalkınma ve yatırım, 6’sının ise katılım bankası olduğu ve 2 bankanın TMSF’ye devredildiği ifade edilmiştir. Mevcut sistemin içerisinde bankacılık sektörünün % 10’unu katılım bankalarının % 58’ini ise konvansiyonel bankalarının oluşturduğu verisine ulaşılmıştır. Personel ve şube sayıları olarak katılım bankacılığının artış gösterdiği, mevduat bankalarının personel bakımından düşüş yaşadığı görölmüştür. Katılım bankalarının sektör içerisindeki payı, aktif büyüklük, özkaynaklar, toplanan fon miktarı ve kullandırılan fon miktarı bakımından gün gelişmekte olduğu belirtilmiştir. Türkiye’de geleneksel bankalar ile katılım bankacılığı ayrı ayrı hizmet vermiş, aynı anda bir banka çatısı altında pencere modeli ile hizmet vermemişlerdir. Çalışmada kamu bankalarının İslami pencere modeli ile hizmet vermesi durumunda hem ülkenin her tarafına ulaşmasında hem de yatırımcıların dini hassasiyetlerine uygun finans olanaklarından faydalanmasına imkân tanınacağına vurgu yapılmıştır. Bu uygulamanın yapılması sonucunda katılım bankalarının pazar paylarının artabileceği düşünülmektedir.

Ghafori (2022) katılım bankacılığına özgü yatırım araçları ve dünyada katılım bankacılığının gelişimi konusundaki çalışmasında; katılım bankalarının dünyada her yıl bir önceki yılın üstüne koyarak gelişme gösterdiği bulgusuna ulaşmıştır. Katılım bankalarının finansal kriz dönemlerindeki performansları pozitif yönde seyretmiştir. Bu bilgidен hareketle katılım bankalarının yatırımcıları tarafından güvenilir finansman kurumu olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Çalışmada Türkiye’deki katılım bankalarının 2005 yılında gerçekleştirilen değişiklik ile özel finans kurumu olarak bağımsız faaliyetlerine başlamasından sonra günden güne finansal olarak büyüme göstermeye başladığına değinilmiştir.

Yazıcı (2022) katılım bankacılığı finansal ürünleri bilinirliğinin katılım bankacılığı tercihlerine katkıları konusunda yapmış olduğu çalışmada; Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerden (KOBİ) faydalanılarak bir anket çalışma uygulanmış; KOBİ’lerin katılım bankalarına ait finansman ürünleri hakkında bilgi sahibi olmalarının, finansman kullanımındaki etkisi gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda; KOBİ’lerin

finansman araçları hakkında bilgi sahibi olmasının katılım bankalarının finansman kaynağı olarak tercih edilmesinde olumlu etki yaptığı görülmüştür.

Parlak (2022) katılım bankacılığında davranışsal finans etkisini araştırmıştır. Çalışmanın yapılmasının amacı; katılım bankacılığında davranışsal finans etkisinin ortaya konulmasıdır. Çalışma kapsamında 372 kişiye uygulanan anket sonucunda; ankete katılanların yaşı, eğitim durumu, medeni durumu, meslekteki hizmet süresi, meslekteki kıdem ve maddi durum gibi nedenler davranışsal finansa olan etkisi belirgin halde görülürken, ankete katılanların cinsiyet durumunun davranışsal finansa olan etkisinde herhangi bir farklılaşma görülmemiştir.

Şireci (2022) geleneksel bankacılık ve katılım bankacılığı uygulamaları konusunda yaptığı performans analizi çalışmasında katılım bankaları ile geleneksel bankaları; bankacılık tarihi, yapmış oldukları uygulamalar, kâr payı ve faiz ile finansal analiz olarak karşılaştırmıştır. Yapılan analiz sonucunda; geleneksel bankalar ve katılım bankaları arasında katılım bankalarının performanslarının sayı olarak az olmalarına rağmen sektör içerisindeki payının önemli bir yol kat ettiğine vurgu yapılmıştır.

Yılmaz (2022) katılım bankacılığı ve parasal aktarım konusunda yapmış olduğu çalışmada, katılım bankalarının dünya genelinde finansal sistem içerisindeki payının giderek artan bir görünüme sahip olduğunu gözlemlemiştir. Türkiye'deki finans sistemi içinde %7'nin üzerinde bir paya sahip olan katılım bankalarının piyasadaki gerçekleştirilen faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerinin reel ekonomiye etkilerinin anlaşılması, merkez bankalarının para politikası araçları ve bu araçların aktarım kanallarının etkinliğinin belirlenmesi için bu araştırma yapılmıştır. Türkiye için ilgili mekanizmanın etkinliği, Aralık 2005 ve Haziran 2022 dönemini içeren aylık zaman serisi veri setinden faydalanılarak yapılmıştır. Çalışmada analiz yöntemi olarak Yapısal Vektör Otoregresyon (SVAR) Modeli kullanılmıştır. Yapılan analizin sonucunda elde edilen verilerden hareketle, Türkiye'deki parasal aktarım mekanizmasının sadece ilk üç ay için çalıştığı saptanmıştır.

Turan (2022) Türkiye'deki katılım bankacılığının sosyal finans ve etik bankacılık açısından değerlendirilmesi çalışmasında; dünyada yaşanan ekonomik krizlerin bankacılık faaliyetlerine duyulan güveni ciddi derecede azalttığına vurgu yaparak doğuda ve batıda yeni ekonomik faaliyetlere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Batılı ülkeler bankacılık alanında etik bankacılık veya sosyal finans gibi kavramları ileri sürerken doğudaki ülkelerin ise İslami finansın sürdürülebilirliği, İslami finansın gelişimi ve sosyal hayata katkısını ön plana çıkarmıştır. Çalışmanın yapılmasındaki amaç; gelişmiş ülkelerin sosyal sorumluluk ve etik

bankacılık çalışmaları olarak isimlendirdikleri uygulamaları, Türkiye'deki finans sektörü açısından değerlendirmektedir. Çalışma yapılırken Türkiye’de etik bankacılık alanında nicel verilerden faydalanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonunda; Türkiye'deki katılım bankalarının finansal verilerinden hareketle, etik bankacılık çalışmaları ile benzer konumda olduğu, geleneksel bankalar ile ise farklı bir iş yapısına sahip oldukları görülmüştür. Katılım bankalarının amaçlarının kârlılık değil sosyal alanda finans hizmeti vermek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalkılıç (2022) Türkiye’de katılım bankacılığı ile geleneksel bankacılık performanslarını karşılaştırdığı çalışmada; 2016-2020 yılları arasını kapsayan veri setinden faydalanılarak geleneksel bankacılık ile katılım bankalarının performansları yıllık artış ve azalışlar dikkate alınarak kıyaslanmıştır. Yapılan kıyaslama sonucunda; bankacılık alanında geleneksel bankalar ile katılım bankalarının finansal oranlarını iyileştirici adımlar atması, düzenleyici kurumların sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek düzenlemeler yapması, katılım bankalarının tanıtım faaliyetleri üzerine yoğunlaşması ile katılım bankalarının ilerleyen yıllarda finansal performans açısından geleneksel bankalardan daha önde olabileceği ve sektör payını daha da artırabileceği belirtilmiştir. Kamu katılım bankalarının sektöre girmesi ile Türkiye’de İslami finans sisteminin halk arasında tanınırlığının artar hale gelmesi sonucunda katılım bankalarına olan ilginin artacağı da tahmin edilmiştir.

Doutoum (2022) Türk katılım bankacılığında kârlılığı belirleyen faktörler konusunda yapmış olduğu çalışmada, 2009-2020 arası Türkiye’de bankacılık sektöründe faaliyet gösteren özel kaynaklı katılım bankalarında kârlılığın göstergelerini, En Küçük Kareler (EEK) ve Genelleştirilmiş En Küçük (GEK) Kareler yöntemlerinden yararlanarak panel veri analizi ile incelemiştir. Yapılan analizin sonucunda; özel kaynaklı katılım bankalarının elde edilen kaynaklarının, banka büyüklüğünden, yabancı para cinsinden kullandırılan fonlardan, Euro efektif satış kurundan ve ihracattan pozitif yönde; enflasyon ve Gayrisafi Yurt İçi Hasıladan (GSYİH) ise negatif yönde etkilendiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Koç (2022) İslami finans yöntemleri ve katılım bankacılığının büyümeye etkileri konusundaki çalışmasının amacı, İslami bankacılık olarak bilinen katılım bankaları ile geleneksel faizli bankaların arasındaki farklılıkları ve katılım bankalarının uyguladığı sistemin neticesi olarak Türkiye de ekonomik büyümenin hangi yönde etkilendiğini göstermektir. Bu çalışmada analiz için kullanılan veriler, 2012 yılının ilk çeyreği ile 2021 yılının ilk çeyreği arasındaki dönemleri kapsamakta ve verilere Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) elektronik veri dağıtım sisteminden ulaşılmıştır. Bu çalışmada

bağımsız değişken; reel ekonomik sektörü temsil etmek için toplam İslami banka finansmanı (IF) iken, bağımlı değişken ise kişi başına reel GSYİH olarak kullanılmıştır. Vektör Otoregresyon (VAR) analizi sonucunda İslami finansın büyümeye pozitif yönde katkı sağladığı görülmüştür.

Çerkezoğlu (2021) katılım bankacılığı ve iktisadi büyüme üzerine yapılan çalışmada 2006-2020 yılları arası çeyrek dönemlik verilerden yola çıkarak Türkiye'deki katılım bankalarının gelişmişlik düzeyi ile finansal büyüme arasındaki bağı incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgulara bağlı olarak ilgili iki değişken arasında uzun dönemli bir eş bütünleşme ilişkisinin varlığı tespit edilmiştir. Farklı bir anlatım ile katılım bankalarının gelişmişlik düzeyi ile iktisadi büyümenin uzun dönemde beraber hareket ettiği ortaya konulmuştur. Bu beraber hareket etmeden herhangi bir sapma olması halinde ise sapmanın %77'sinin her çeyreklik dönemde tekrar düzeldiği görülmüştür. Bunun dışında yapılan incelemede katılım bankalarının kullandıkları finansmanlarda %1'lik bir artışın büyüme üzerinde % 0,13 seviyesinde bir artış gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

Arslan ve Bayraktar (2020) yapmış oldukları çalışmanın amacı; katılım bankalarının 2010-2018 yılları arasında gösterdikleri performansı inceleyerek finansal gelişmeyi ve Türkiye ekonomisine katkısını ortaya koymaktır. Çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının konu olan yıllara ait temel finansal göstergeleri ticari bankalarla karşılaştırılarak performans analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda katılım bankalarının finansal olarak başarılı grafik çizdikleri görülmüştür. Ancak Türk bankacılık faaliyetleri içerisindeki paylarının ve Türkiye ekonomisindeki etkilerinin daha az olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada katılım bankalarının ekonomiye en önemli katkılarının faiz hassasiyeti olan tasarruf sahiplerinin atıl durumdaki birikimlerinin ekonomiye kazandırılarak finansal büyümeyi ve gelişmeyi pozitif yönde etkileyerek çeşitliliği ve derinliği arttırdıkları görülmüştür.

Çidem (2020) yapmış olduğu çalışmanın konusu; katılım bankacılığı sistemlerinin dünyada ve Türkiye'deki gelişimi, bankacılık alanında yaşanan tartışmalar ve bu tartışmaların çözüme kavuşturulması için yapılması gerekenler şeklinde ifade edilmiştir. Faizsiz bankacılık faaliyetleri, günümüzde hem Müslüman nüfusun ağırlıkta olduğu ülkelerde hem de Müslümanların sayı olarak az olduğu birçok ülkede yaygın bir şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir. Ancak İslami finans sisteminin dünyada ve Türkiye'de tam olarak anlaşılamaması, faaliyetlerindeki bir takım anlaşılamayan durumlar, alanında kalifiye personel eksikliği, şube sayılarının az olması, tanıtımlarının az yapılması ve disiplinler arası

Çalışmaların yetersiz olması gibi durumların üzerinde durularak bu problemlere m üretilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Yapılan bu çalışmanın sonucunda; katılım bankacılığının dünyadaki ve Türkiye'deki gelişiminin gün geçtikçe daha fazla arttığı ve katılım bankacılığı alanında yaşanan tartışmaların daha çok faaliyetlerin işleyişi ve meşruiyeti ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Yaşanan bu tartışmalara m üretilmesi ve sektörün gelişimine ivme kazandırmak adına yapılacak çalışmalara örnek olarak bazı önerilerde bulunulmuştur. Danışma kurullarının kurulması veya danışma kurulu varsa hizmetlerinin geliştirilmesi, üniversitelerde ilgili bölümlerde katılım bankacılığı ile ilgili dersler verilmesi, disiplinler arası ortak çalışmalar yapılarak iktisat ve dini bilgilere sahip personeller yetiştirilmesi ve şeffaf bir yapı oluşturarak güvenin temin edilmesi gibi öneriler sunulmuştur.

Aka (2019) Türkiye bankacılık sistemi içerisinde katılım bankalarında kârlılığı belirleyen faktörler üzerine araştırma yapmıştır. Araştırmasında katılım bankalarının kârlılığını belirleyen durumların neler olduğunu ortaya koymak hedeflenmiştir. Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının aktif varlıklarının %80'ine tekabül eden Albaraka Türk, Türkiye Finans ve Kuveyt Türk Katılım Bankaları'nın 2010-2018 yıllarına ait çeyrek dönemlik verilerinden faydalanılarak analiz çalışması gerçekleştirilmiştir. Analizde kârlılığı ortaya çıkaran makroekonomik, sektöre özgü ve bankaya ait etmenler belirlenerek panel veri analizi yapılmıştır. Analizden çıkan sonuçlara bakıldığında; banka piyasa yoğunluğu, işlevsel etkinlik, finansman mevduat oranı, takipteki kredilerin oranı, kaldıraç oranı ve aktif büyüklük değişkenleri ile banka kârlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Uysal (2019) Katılım bankacılığı konusunda yapmış olduğu çalışmasında; katılım bankalarını özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplayarak finansman sağlamak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar olarak tanımlamıştır. Katılım bankalarının kuruluş esasının faizsiz bankacılık ve kâr-zarar ortaklığı ilkelerine dayandığından bahsedilmiştir. Katılım bankalarının fon toplama ve fon kullandırma yöntemleri de ayrı olarak ele alınmıştır. Katılım bankacılığının kuruluş felsefesi incelenirken Türk ve İşlam hukukundan faydalanılmıştır. Katılım bankalarının fon toplama yöntemleri; özel cari hesap, katılım hesabı ve kullandırılan finansmanlar olarak sayılmıştır. Fon toplama çeşitliliği sağlamak amacıyla, sukuk adlı sermaye piyasası aracının kullanıldığı ifade edilmiştir.

Altaylı (2019) katılım bankacılığı sektöründe karşılaştırmalı olarak yapmış olduğu analiz çalışmasının amacı; kamu destekli katılım bankalarının özel sermayeli katılım bankalarının

gerisinde kalmasında etkili olan faktör ve değişkenleri analiz ederek bulgular elde etmektir. Bu çalışma karma yöntem kullanılarak yapılmıştır. Araştırma verileri; literatür taraması, ikincil kaynaklar ile mülakatlardan yararlanarak toplanmıştır. Mülakatlar, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle, araştırmanın yapıldığı zamanda faaliyetlerini sürdüren özel ve kamu sermayeli katılım bankalarında çalışan orta, üst düzey yönetici ve ticari firma ortaklarından seçilmiş 12 kişi ile gerçekleştirilmiştir. İkincil kaynaklar ile mülakatlardan elde edilen bulgular, karşılaştırmalı analiz tekniğiyle incelenmiş ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur. Sonuç olarak; kamu katılım bankalarının hızlı büyüme sağladıkları, tabana yaygın olmayan yüksek hacimli fon toplama ve kullandırma faaliyetlerinde bulundukları, sektör dışından ilave müşteri kazanma oranlarının düşük olduğu ve kısa vadeli bilanço ve kârlılığa odaklanılarak orta/uzun vadede sürdürülebilir büyüme hedefinden ve kârlılıktan uzaklaştıkları bulgularına ulaşılmıştır. Kamu katılım bankalarının mevcut stratejiler ile faaliyetlerine devam etmeleri durumunda kuruluş amaçlarına ve beklenen büyüme hedeflerine ulaşmada zorluklar yaşamaları muhtemel olarak görülmüştür.

Yenice (2019) çalışmasında; katılım bankacılığını, İslami kurallar çerçevesinde bankacılık çalışmalarını faizsiz olarak yürüten kuruluşlar şeklinde tanımlamıştır. Faiz hassasiyetinden dolayı birikimlerini evlerinde veya farklı yerlerde saklamaya çalışan insanların, kullanılmayan paralarını ekonomiye kazandırarak ülkenin gelişmesine katkı sağlamak katılım bankacılığının esas amacı olarak çalışmada vurgulanmıştır. Çalışmanın yapıldığı yıllarda Türkiye'de faaliyette bulunan, 2 kamu ve 3 özel sermayeli olmak üzere 5 katılım bankası mevcuttur. Çalışmada katılım bankacılığının 2015-2018 yılları arasında Türkiye ekonomisine etkileri incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda; katılım bankacılığının her geçen yıl gelişerek yoluna devam ettiği gözlemlenmiştir. Çalışmanın sonucunda ise katılım bankacılığının finans sektörü içindeki payının hızlı bir şekilde büyümekte olduğu ve her yıl bu büyümenin devam edeceği düşünülmektedir.

Şimşek (2019) katılım bankalarının Türkiye ekonomisine katkıları konusunda yapmış olduğu çalışmada; katılım bankalarının insanlar tarafından tercih edilmesinin nedenlerini 3 grupta toplamıştır. Bu nedenleri; dini inançlar, ekonomik ve sosyal nedenler olarak isimlendirmiştir. Dini inanç olarak faizin haram olmasının gereği ellerinde bulunan fonları faiz ile değerlendirmek istemeyen faize karşı olan insanlar katılım bankaları aracılığı ile yatırımlarını değerlendirmek istediğinden bahsedilmiştir. Katılım bankalarının faizsiz bankacılık sistemine sahip olmasının geleneksel bankaların alternatifi konumuna gelmesine neden olduğu vurgulanmıştır. Reel ekonomi açısından önemli olan KOBİ'lere geleneksel

bankaların finansman sağlamasının sınırlı olduğu, katılım bankalarının ise sağladıkları finansmanlar ile ekonomi de önemli yer tutan KOBİ'lere kolay finansman sağlayarak ülke ekonomisine önemli katkı verdiği belirtilmiştir.

Uludağ (2019) çalışmasında; Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının aktif büyüklüklerinin ülke ekonomisi için yeterli seviyede olmadığını belirtmiştir. Yapılan analitik çalışmalar sonucunda, katılım bankalarının ülkenin finans sistemi içerisinde gelişmeye devam etmeleri ve topladıkları tüm fonları reel sektöre kullandırmaları açısından başarılı ve sağlıklı bir grafik çizdikleri ifade edilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında makroekonomik dengeler ile katılım bankalarının elde ettiği fonlar karşılaştırılmıştır. Yapılan kıyaslamaların neticesinde katılım bankalarının elde ettiği fonlarla öz kaynakları arasında pozitif, toplanan fonlar ile işsizlik rakamları arasında negatif ilişki olduğu ortaya konmuştur. Türkiye'de orta ve uzun vadede detaylı bir planlama yapılarak; katılım bankacılığının tanıtımına ve yönetmeliğine yönelik eksikliklerin giderilmesi, altyapının zaman kaybedilmeden oluşturulması ve destekleyici politikaların hayata kazandırılması ile ilerleyen dönemlerde katılım bankacılığının önemli bir konumda olacağı tahmin edilmiştir.

Büyükşahin (2018) çalışmasında; Porter'ın 5 Güç Modeli analizinden faydalanmıştır. Analiz gerçekleştirilmeden önce katılım bankacılığı ve konvansiyonel bankalara ait detaylı veri oluşturulmuş, bu verilerden hareketle Porter analizine hazırlık olarak SWOT analizi yapılmıştır. Daha sonra bu analizden elde edilen bulgulardan yararlanılarak Porter analizi yapılarak çalışma tamamlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ise katılım bankacılığının konvansiyonel bankacılığa göre daha zorlu şartlarda hizmet verdiği görülmüştür. Ayrıca katılım bankacılığının kârlılığını ve sektör içindeki payını artırması için atılması gereken adımlar tespit edilmiştir.

Cinbaş'ın (2018) çalışmasının amacı; katılım bankalarının fon toplama ve fon kullandırma yöntemlerindeki çeşitlilikleri göstererek, faizden uzak durmak isteyen yatırımcıların tercih etmesinin arkasındaki sebepleri belirlemektir. Katılım bankacılığı ile konvansiyonel bankacılık faaliyetleri karşılaştırması yapılmıştır. Sonuç olarak ise katılım bankalarının bankacılık faaliyetleri ile konvansiyonel bankaların faaliyetleri birbirine benzese de içerik olarak farklı olduğu görülmüştür. Katılım bankalarının daha iyi şartlarda gelişebilmesi için Katılım Bankaları Birliği (KBB) altında ortak bir danışma kurulu oluşturulmasının gerekliliği öneri olarak sunulmuştur. Katılım bankalarının büyüme göstermesinin ülke ekonomisi açısından oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır.

Kadioğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada; Türkiye özelinde 2007-2017 yılları arasını kapsayan çeyreklik dönemlerde bankalardan elde edilen veriler kullanılarak kârlılık oranları belirlenmeye çalışılmıştır. Kârlılık oranlarını belirlemek için ekonometrik modelden faydalanılmış olup ilgili çalışma ve testler Stata yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada analiz için kullanılan değişkenlerden bazıları; sermaye, net ücret komisyonu, piyasa konsatrasyonu ve finansal derinleşme olarak saptanmıştır ve bu değişkenlerin pozitif etki oluşturduğu tespit edilmiştir. Diğer bazı değişkenler ise operasyonel maliyetler, takipteki krediler ve düşük faiz oranının kârlılığı negatif etkilediği belirlenmiştir. Faizin yasak olması sebebiyle katılım bankalarının diğer bankalarda olan faiz kaynaklı ürünlere yer vermediği ve bu ürünler üzerinden müşterilerine hizmet sağlamadığı ifade edilmiştir. Bunun sonucu olarak ise katılım bankalarının faiz hassasiyeti olan kişileri potansiyel müşteri olarak gördüğü ve bu durumun bankaya müşteri kazandırma açısından önemli bir avantaj sağladığı vurgulanmıştır.

Şendurur ve Temelli (2018) Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankaları ile ticari bankaları sürdürülebilirlik açısından karşılaştırdıkları bir araştırma çalışması yapmışlardır. Araştırmada Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların ve katılım bankalarının çevresel ve sosyal alanda vermiş olduğu hizmetlere yönelik raporlardaki hususlar incelenerek, sürdürülebilirlik puanları tespit edilmeye çalışılmıştır. Regresyon analizinden faydalanılarak belirlenen değişkenler ile sürdürülebilirlik puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmalarında T testi ile bankaların çeşitlerine göre ayrılmış gruplar ile belirlenen değişkenlerin arasında fark olup olmadığı analiz edilerek sonuçları ortaya konulmuştur. Yapılan analizler sonucunda ülke menşei ve aidiyet yapısı ile sürdürülebilirlik puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüş, sürdürülebilirlik ile çevre puanı, yaş, kârlılık, likidite ve büyüklük ile banka çeşitleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Widarjono (2018) yapmış olduğu çalışmada; İslami bankacılığın performanslarından biri olan kârlılığın iç ve dış nedenlerini aylık verilerden yola çıkarak Otoregresif Dağıtılmış Gecikme Modeli (ARDL) yöntemi ile incelemiştir. Çalışmada İslami bankacılığın kârını etkileyen unsurların iç ve dış nedenlerden kaynaklandığı görülmüştür. Kârlılığı etkileyen iç nedenlerden en önemlisinin kötü finansman olduğu ifade edilmiştir. İslami bankacılığın kârını etkileyen dış nedenlerin ise döviz kuru ve enflasyon olduğu vurgulanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise; İslami bankacılığın kötü finansman problemini çözmesi gerektiği ve kârlılığı etkileyen dış neden olan döviz kuru kaynaklanan problemi ise

hükümetin uygulayacağı dengeli politikalar ile makroekonomik performansı en iyi şekilde yönetmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Deniz (2017) katılım bankacılığının Türkiye'deki uygulamalarının performans analizi açısından değerlendirilmesi konusunda yapmış olduğu çalışmada; Türkiye'deki katılım bankalarının günden güne büyümesine dikkat çekerek son on yılda %17 büyüme gösterdiği ve katılım bankalarının aktif büyüklüğünün de %6 seviyelerine geldiğini vurgulamıştır. Bankacılık faaliyetleri alanında önemli bir yapı taşı haline gelen katılım bankalarının kaynaklarının etkin ve verimli kullanılıp kullanılmadığı analiz edilmiştir. Yapılan analizde Türkiye'deki mevduat bankaları ile katılım bankalarının 2011-2015 yılları arasını kapsayan dönemdeki performansları VZA metodundan faydalanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Malmquist Toplam Faktör Verimliliği (TFV) endeksi ile toplam faktör verimliliği ve etkinlik seviyelerinin dönemlere göre değişimi de hesaplanmıştır. Sonuç olarak; katılım bankalarının faiz esaslı çalışan ticari bankalara göre kaynaklarını daha etkin ve verimli kullandığı görülmüştür.

Hidayati vd. (2017) çalışmasında; Endonezya'da faaliyette bulunan İslami bankacılığın etkinliğini, aracılık yaklaşımını, 10 İslami banka (BUS) ve 15 İslami iş kolunun (USS) 3 aylık raporlarından elde ettiği bilgiler kullanılarak VZA yöntemiyle ölçülmüştür. Elde edilen incelemeden çıkarılan sonuçlar Endonezya'daki İslami banka ve İslam iş kolunun aracılık faaliyetlerinde verimli olmadığını göstermiştir. Panel regresyon modelinin ihtimale dayanan sonuçlarına göre, Endonezya'da toplam finansmanın faaliyetler üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu, mevduatların ise BUS ve UUS'ların verimliliği üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi olduğu çıkarımında bulunulmuştur.

Arslan (2017) katılım bankacılığı sisteminin Türkiye ekonomisine katkılarının araştırıldığı çalışmasında; kâr-zarar ortaklığı ile toplanan fonları reel ekonomiye kazandırmak isteyen katılım bankalarının işleyişini ve Türk finans sistemi içerisindeki durumları incelenmiştir. Çalışma yapılırken BDDK, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) ve TKBB gibi kuruluşların veri tabanları taranarak konu hakkında bilgiler toplanmıştır. Elde edilen bilgilerden hareketle katılım bankalarının Türkiye ekonomisine önemli katkılarının olduğu görülmüştür. Bu katkıların; atıl fonların ekonomik faaliyetlere dâhil edilerek birikim sahiplerine kazanç sağladığı, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınmasına katkı sağladığı, reel sektöre kaynak aktarılması sonucunda ekonominin gelişmesine destek olduğu, kurumlar vergisi ve Katma Değer Vergisi (KDV) ödeyerek ekonomiye katkı sunduğu, istihdam sağladığı ve sosyal-kültürel faaliyetlere destek vermesi olduğu vurgulanmıştır.

Kelleroğlu (2017) çalışmasında; Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının istenilen oranda gelişmemesinin nedenlerini açıklamıştır. Katılım bankalarının faaliyetlerini, amaçlarını ve ürünlerini yeterince tanıtamaması ve mevduat bankalarının sunduğu faiz oranları ile katılım bankalarının sağladığı kâr payı oranlarının birbirine yakın olması gibi nedenlerden dolayı katılım bankalarının istenilen seviyeye gelemediği vurgulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda, geleneksel bankaların ve katılım bankalarının aynı şartlara sahip ve aynı zeminde rekabet etmelerinin bir sonucu olan bu durumun insanlara açık ve net bir şekilde ifade edilmesiyle tartışmanın büyük oranda çözüleceği ifade edilmiştir.

Zirek vd. (2016) yapmış olduğu çalışmalarında, 1999-2011 yıllarında İslam ülkeleri örgütüne üye 14 ülke için İslami bankacılık değişkenlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırma konusu olarak belirlemişlerdir. Panel VAR analiz metodundan yararlanılarak kısa vadeli etkiler ile uzun vadeli etkiler gözlemlenmiştir. İslami finans ile ekonomik büyüme arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Pozitif yönlü bu ilişkinin; sermaye stoku, işsizlik, enflasyon ve hükümet giderleri gibi çeşitli makroekonomik kontrol değişkenleri açısından güvenilir olduğu anlaşılmıştır. İslami varlık, mevduat ve finansmanların toplam bankacılık araçlarındaki payında artışın ekonomik büyümede de artışa neden olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan analizden elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar; uzun vadede ekonomik büyümenin İslami mevduatlardaki, yatırımların büyüklüğündeki şoklara olumlu tepki verdiğini göstermektedir. İslami bankacılıktaki şokların, ilerleyen 10 yıllık dönemde ekonomik büyümede tahmin hatasının %3’ünden fazlasına sebep olduğu anlaşılmıştır.

Özkan ve Işıl (2016) katılım bankalarında finansman riskini belirleyen faktörler ile Türkiye’deki katılım bankacılığı üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada Türkiye’de faaliyetlerini sürdüren dört katılım bankasının 2006-2014 dönemleri arası üç aylık verilerinden hareket ederek finansman risklerini belirleyen faktörler incelenmiştir. Finansman riski üzerinde bankaya özel faktörlerden hangilerinin anlamlı etkilerinin olduğunu belirlemek için panel regresyon modelinden faydalanılmıştır. Yapılan çalışmadan elde edilen verilere göre; katılım bankalarının kullandırmış olduğu finansmanların geri ödeme yapılmaması riskini taşıyan finansmanlara karşı ayırdıkları miktarların toplam banka varlıkları içindeki payının çoğaltılmasıyla, finansman risklerinin de artacağı sonucu elde edilmiştir.

Karhan (2016) tarafından yapılan çalışmanın amacı; Türkiye’deki katılım bankalarının elde ettikleri fon kaynaklarını etkin ve verimli kullanıp kullanmadıklarını araştırmaktır. Yapılan

araştırmada TOPSIS yöntemi kullanılarak 2005-2014 yılları arasındaki bankaların etkinlik ve verimlilikleri karşılaştırmalı olarak ölçülmüştür. Araştırmada kullanılan veriler BDDK'nın ve TKBB'nin yıllık finansal raporlarından alınmıştır. Katılım bankalarının yıllara göre fon toplamadaki artışına bakıldığında bu bankaların ilerleyen yıllarda daha etkin ve verimli olacağı tahmin edilmiştir.

Duramaz (2016) yapmış olduğu çalışmada; Türkiye'de katılım bankacılığı faaliyetlerinin istenilen seviyeye gelememesinde farklı nedenlerin olduğundan yola çıkarak bu alanda var olan sorun ve tartışmalara değinmiştir. Yapılan çalışmada katılım bankalarının işleyiş olarak faizli geleneksel bankacılık sistemine benzemesi ve bu benzerliğin topluma tam olarak izah edilememesi, şube ve kalifiye çalışan sayısının az olması, geleneksel bankalara göre rekabet açısından zayıf olması ve İslami denetim uygulamalarının olmaması gibi nedenler sistemin hedeflenen seviyeye gelmesini engellediği ifade edilmiştir. Çalışmanın sonucunda sorun ve tartışmaları en aza indirmek adına katılım bankaları ve geleneksel bankalar arasındaki işleyiş farkının topluma anlatılması ve katılım bankalarının nitelikli personel ve şube sayısını arttırması gerektiği gibi önerilerde bulunulmuştur.

Yunusa ve Bint Nordin (2015) yapmış oldukları çalışmada; Nijerya vatandaşlarının finansal sorunlardan dolayı yoksulluk sınırının altında bir hayat sürmekte olduğunu vurgulamıştır. Nijerya Merkez Bankası, likidite yönetimi sorununu düzeltmek ve aynı zamanda zengin ve fakir insanlar arasındaki farkı minimuma indirebilmek için finansal katılımı arttırmayı amaçladığı belirtilmiştir. Bu nedenle İslami finans kuruluşlarının, faiz yasağı ve kâr zarar paylaşımı gibi ilkelere sahip olması nedeniyle bankacılık faaliyetlerinde iyi bir alternatif olduğu düşünülmüştür. Nijerya'daki İslami finans kuruluşlarının din kaynaklı bazı zorluklar ile karşı karşıya kaldığı belirtilmiştir. İslami finans kuruluşlarının geleceği için; düzenleme yapmak, zorluklara karşı çözüm üretmek ve ciddi önlem alarak uygulanması gerektiği ortaya konmuştur.

Hazıroğlu (2015) katılım ekonomisi ve katılım bankacılığı konusunda yapmış olduğu çalışmasında; ahlakı en kapsamlı anlamı ile yaratılışa uygunluk olarak temel alan, insanı, toplumu, hukuku ve ekonomik sistemi de bu şekilde tanımlayan, oluşturan ve devam ettiren bir teorik çerçeve çizmiştir. Ayrıca ahlak merkezinde oluşturulan İslami iktisadi anlayışın ekonomik uygulaması olarak "Katılım Ekonomisi" yöntemini öneri olarak sunmuştur. Sonuç olarak ise çalışmasında İslam dininin ahlaka büyük önem verdiğini İslam iktisadi anlayışının da ahlaka dayandığı vurgulanarak bu çerçevede kurulacak olan "Katılım Ekonomisi"

yönteminin insanlığın kurtuluşu için önemli bir çözüm yolu olacağı temel iddia olarak sunulmuştur.

Şahan (2015) katılım bankacılığının tanıtımı, doğuş nedenleri, dünyadaki ve Türkiye'deki büyümesi, özellikleri ve hukuki yapıları hakkında çalışma yapmıştır. Katılım bankaları tarafından kullanılan yöntemlerden bahsedilmektedir. Fon, sermaye toplama ve finansman yöntemleri olarak iki ana başlık altında topladığı bu yöntemler, faizsiz bankacılığın tüm ilkeleri ve özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi sunmuştur. Daha sonra ise Türkiye'deki katılım bankacılığının gelişim dönemleri incelenmiştir.

Tabash ve Dhankar (2014) Katar'da İslami finans faaliyetlerinin gelişimi ile ekonomik büyüme arasındaki bağına deneysel olarak incelemişlerdir. Çalışmalarında 1990 yılından 2008 yılına kadar ekonomik büyüme ve İslami bankaların finansmanına ilişkin yıllık verilerden faydalanarak ekonometrik analiz yapmışlardır. İslami finans sisteminin büyümesini analiz etmek için İslami bankaların özel sektöre sağladığı finansman fonları, reel ekonomik büyüme için GSYİH, gayri safi sabit sermaye oluşumu ve doğrudan yabancı yatırım girişi verilerinden faydalanılmıştır. Analiz için birim kök testi, eş bütünleşme testi ve Granger nedensellik testleri kullanılmıştır. Ampirik sonuçlardan hareketle; uzun dönemde İslami bankaların finansmanının pozitif yönde olduğu ve Katar'daki ekonomik büyüme ile önemli ölçüde ilişkili olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonucunda ise İslami bankalara olan finansal yatırımın artması uzun dönemde pozitif bir şekilde doğrudan yabancı yatırım çekmesini sağlamaktadır. Granger nedensellik testinin sonuçlarından hareketle ise ekonomik büyüme ile İslami bankaların finansmanı arasında uzun dönemde pozitif ve istatistiksel anlamda olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Sakarya ve Kaya (2013) çalışmalarında; Türkiye'de faaliyette olan faiz esasına göre çalışan finans kuruluşları ve kâr payı esaslı çalışan katılım bankalarının karşılaştırmalı analizini yapmayı ve katılım bankalarının geleneksel bankalara göre farklılıklarını araştırmayı amaçlamışlardır. Çalışmalarında 2005-2012 döneminde Türkiye'de faaliyette bulunan geleneksel bankalar ile katılım bankaları panel veri analizi kullanarak incelenmiş ve katılım bankalarının daha yüksek özsermaye ile çalışarak finansal aracılık faaliyetlerine odaklanırken, diğer bankalardan etkinlik ve kârlılık açısından farklılaşma olmadığı gözlemlenmiştir.

Aktaş ve Avcı (2013) yapmış oldukları çalışmalarında, 2009-2011 yıllarına ait katılım bankacılığının yıllık verileri ile faize esaslı bankacılık sektörünün yıllık verileri kullanılarak

faaliyet karşılaştırması yapmışlardır. Model olarak, VZA yönteminden faydalanılmış, veri olarak 3 girdi değişkeni (toplanan fonlar, personel giderleri, kâr payı giderleri) ile 2 çıktı değişkeni (kullandırılan fonlar, kâr payı gelirleri) kullanılmıştır. Yapılan analiz çalışması sonunda; kamu bankacılığının faaliyetlerinin analiz zamanında en yüksek olduğu görülerek birinci, faiz esaslı özel bankacılığın ikinci ve katılım bankacılığının üçüncü olarak son sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında, toplam faktör verimlilik değerlerine göre faizsiz esasa dayalı katılım bankacılığının faaliyet artışının en yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Doğan (2013) yapmış olduğu çalışmada; 2005-2011 yılları arasında Türkiye’de bankacılık sektöründe faaliyette bulunan katılım bankaları ve geleneksel bankaların finansal performansları karşılaştırmıştır. Araştırmasında kârlılık, likidite, risklilik, borç ödeme gücü ve sermaye yeterlilik oranları yardımıyla katılım bankaları (Bank Asya, Kuveyt Türk, Albaraka, Türkiye Finans) ile geleneksel bankaların (Akbank, Garanti Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası) performansları ölçülmüştür. Ampirik analizlerde söz konusu bankalar arasında farklılığın tespit edilmesi için T testinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda geleneksel bankaların katılım bankalarına göre likiditesi, borç ödeme gücü ve sermaye yeterliliği daha yüksek ve riskliliği daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte katılım bankaları ve geleneksel bankaların kârlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilememiştir.

Terzi (2013) katılım bankacılığının faaliyetlerinin kuruluş amacı olan faiz konusundaki tutumunu tam olarak yerine getirip getirmediği ile ilgili tartışmalardan hareketle gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, katılım bankaları hakkında yapılan eleştirileri ve bu eleştirilere katılım bankalarının vermiş olduğu cevapları detaylı bir şekilde araştırarak incelemiştir. Yapılan bu araştırmanın sonucunda; katılım bankalarının kullandığı ürünler ile geleneksel bankaların kullanmış olduğu ürünlerin birbirlerinden çok farklı olmadığı yönünde bir veri elde etmiştir.

Abdul Majid ve Ghazal (2012) İslami finans kuruluşlarına ait evrak, mevzuat, yönetmelik, düzenleme ve denetim gibi önemli alanlar hakkında bir araştırma çalışması yapmışlardır. Dini kurallara uygunluğunun standardı ve İslami bankacılık ve finans alanında düzenli büyümeyi sağlamak için iyileştirmenin gerekli olduğu kısımları tespit etmişlerdir. Yapılan bu çalışmada, 11 Müslüman ülke olarak; Malezya, İran, Bahreyn, Suudi Arabistan, Pakistan, Türkiye, Endonezya, Sudan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Ürdün seçilmiştir. Çalışmaya iki Müslüman olmayan ülke; Singapur ve Birleşik Krallık da eklenerek toplam 13 ülke üzerinde çalışılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan veriler; çoğu

ülkede İslami finans kurumlarının mevzuatlarının geleneksel bankacılık mevzuatlarından hareketle hazırlandığı görülmüştür. Suudi Arabistan'da özel bir İslami bankacılık yasasının olmaması, İran, Bahreyn, Kuveyt, BAE gibi ülkelerde ise kurumsal yönetime ilişkin birkaç yasa bulunmakta olduğu; fakat bunların bazı dikkate değer problemlerle birlikte uygun yasal çerçeveden yoksun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmalarında İslami bankacılık ürünlerinin bazı uyumlaşma problemleri olması sebebiyle, kümelenmeyi veya bölgesel yakınsamayı kolay hale getirmenin bu sektör açısından uyumlaştırmaya yönelik ilk adım olabileceği ifade edilmiştir.

Aras ve Öztürk (2011) yapmış oldukları çalışmada; Türkiye'de katılım bankalarının kullandığı fon miktarının ve bankacılık sektöründe fon kullandırmadaki payının 2002 yılından itibaren artış gösterdiği görülmüştür. Bankacılık alanında kullandığı fonlar itibariyle kullanılabilirliği her geçen gün artmaktadır. Katılım bankalarının reel ekonomiye doğrudan katkı sağlamada öneme sahip olan kâr/zarar esasına göre fon kullandırma oranlarının çok düşük olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Onour ve Abdalla (2011) Sudan'da 2007-2008 yılları arasında İslami bankaların performansını araştırmak amacı ile yapmış oldukları çalışmalarında; VZA analiz tekniğini uygulamışlardır. Birden fazla etkinlik ölçütleri ve verimlilik değişkenlerinden faydalanmışlardır. Özel finans ve kamu finans kurumlarından 12 İslami banka üzerinde yapmış olduğu çalışmanın sonucunda; mülkiyetin, yönetim ve ölçek etkinliği kısıtlaması olmadığı, bankanın finansal büyüklüğünün ölçek etkinliği için önemli olduğu anlaşılmıştır.

Kılınç (2011) katılım bankacılığıyla ilgili yapmış olduğu çalışmada; katılım bankacılığının Türkiye'deki ilk örneklerini, yıllar içerisindeki gelişimini, sektör içerisindeki payını, gerek sözel gerekse finansal göstergeler ile ortaya koymayı amaçlamıştır. Dünyada veya Türkiye'de faiz hassasiyeti konusunda inançtan kaynaklı duyarlılık ortaya koyan belirli kesim insanların bulunduğunu vurgulayarak, atıl halde bulunan fonların hem tasarruf sahipleri hem de ekonomi açısından kayıp oluşturduğuna dikkat çekilmiştir. Bu atıl durumdaki fonların ekonomiye kazandırılabilmesi için dini hassasiyeti olan kişilere hitap eden İslami bankacılığın yani faizsiz kâr payı esaslı çalışan katılım bankacılığının doğduğuna dikkat çekmiştir. Çalışma esasları tasarruf sahiplerinden elde edilen fonları, çeşitli faizsiz finansman uygulamalarından faydalanarak ticaret ve sanayide değerlendirildiği, elde edilen kâr veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşmakta olduğu, katılım bankalarının halkın ihtiyaç duyabileceği tüm bankacılık hizmetlerini yerine getirdiği ifade edilmiştir.

Çetin ve Bıtırak (2010) özel ticari bankalar ile katılım bankalarının 2005-2007 dönemi mali tablolarından yararlanılarak, finansal performanslarının değerlendirilmesine yönelik bir kârlılık analizi çalışması yapmışlardır. Bu amaçla finansal göstergeler seçilmiş ve Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) ile modelin katsayıları belirlenmiştir. AHS her bir banka için tek tek yapılmış ve her bir bankanın performansı hesaplanmıştır. Sonuç olarak; bankacılık sektörüne ait yatırım kararlarının verilmesinde AHS'nin kullanımı bir karar mekanizması olarak düşünülmüştür.

Furqani ve Mulyany (2009) finansal sistemin büyüme üzerindeki etkisini ve büyümenin uzun vadede finansal sistemin işleyişine nasıl etki ettiğini görmek için eş bütünleşme testi ve Vektör Hata Düzeltme Modelinden (VECM) yararlanarak İslami bankacılığın Malezya'daki ekonomik gelişim arasındaki dinamik etkileşimlerini gözlemlemişlerdir. Reel ekonomik sektörleri temsil etmek için toplam İslami banka finansmanı kişi başına reel GSYİH, sabit yatırım ve ticaret faaliyetlerine ilişkin zaman serisi verilerinden faydalanılmıştır. Kısa vadede sadece sabit yatırımın, İslami bankaların 1997 yılının 1. çeyrek dönemi ile 2005 yılının 4. çeyrek dönemleri arasında gelişmeye neden olduğu görülmüştür. Bankacılık faaliyetleri uzun dönem İslami finans kuruluşları ile sabit yatırım arasında çift yönlü bir ilişkiye sahiptir. GSYİH ile İslami bankaların “talep takibi” hipotezini destekleyen kanıtlarla birlikte GSYİH'deki artışın İslami finans kuruluşlarının gelişmesine katkı sağladığı ortaya çıkarılmıştır.

Özgür (2008) Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının 2001-2005 yılları arasındaki finansal tabloları VZA kullanılarak çok yönlü etkinlik ve verimlilik ölçüm çalışması gerçekleştirmiştir. Yapılan analiz çalışması ile katılım bankalarının finansal etkinliği incelenmiştir. Analiz çalışması yapıldıktan sonra ekonominin istikrarlı olduğu dönemlerde finansal alanda başarı göstermeyen katılım bankalarının etkin olma yönünde olumlu gelişme kaydettiği saptanmıştır. Katılım bankalarının yıllara göre verimliliğinin artış eğiliminde olduğu fark edilmiştir.

Yudistira (2004) 1998-1999 yıllarında İslami bankaların istikrarı ve verimleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada VZA tekniğini kullanmıştır. 18 İslami bankanın teknik, saf teknik ve ölçek verimliliğini hesaplamaya çalışmıştır. Genel olarak verimlilik sonucuna bakıldığında çalışmaya konu olan bankaların %10'un üzerinde verimlilik değerinin olduğu ve bu verimlilik oranının geleneksel bankaların birçoğundan düşük olduğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre İslami bankalarda verimsizliğin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca

1998-1999 küresel kriz döneminde İslami bankaların çok iyi performans gösterdiği saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATILIM BANKALARININ FON KAYNAK PERFORMANSININ SD VE WASPAS YÖNTEMLERİYLE ANALİZİ

Bu bölümde; çalışmanın amacı, önemi, evren ve örnekleme, varsayımları, kapsam ve sınırları, verileri, yöntemi ve bulgular açıklanmıştır.

3.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı; Türkiye’de faaliyette bulunan altı katılım bankasının yıllara göre fon kaynak miktarlarını inceleyerek, hangi fon kaynağının daha önemli olduğunu tespit etmektir. Ayrıca belirlenen ağırlıklara göre hangi katılım bankasının hangi yılda daha etkin fon kaynaklarını kullandığını saptamaktır.

3.2. Çalışmanın Önemi

Türkiye’de katılım bankalarını kullanan yatırımcıların yıllara göre hangi fon kaynaklarını tercih ettiği ve katılım bankalarında hangi fon kaynaklarının ağırlıklı olarak kullanıldığı üzerine yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu konunun araştırılmasının ve analiz edilmesinin, İslam iktisadî ve finansı alanına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.3. Çalışmanın Evren ve Örnekleme

Katılım bankalarının fon kaynakları konusunda yapılan çalışmanın evreni dünyada faaliyet gösteren tüm katılım bankaları iken, örnekleme ise verilerine ulaşılp Türkiye’de faaliyette bulunan altı katılım bankası olarak seçilmiştir.

3.4. Çalışmanın Varsayımları

Araştırmanın verileri; Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının internet sitelerinde sunmuş olduğu finansal raporlar kısmında yayınlanan dönemlik faaliyet ve denetim

raporlarından elde edilmiştir. Analizde kullanılan verilerin doğru ve güvenilir olduğu varsayılmıştır. Araştırma örneklemini ile verilerin elde edilme yönteminin çalışmaya uygun olduğundan elde edilen sonuçlara güvenilebileceği varsayılmaktadır.

3.5. Çalışmanın Kapsam ve Sınırları

Çalışma kapsamında analize tabii tutulan Türkiye’de faaliyette bulunan altı katılım bankasıdır. Katılım bankalarının fon kaynaklarının miktarları 2013-2022 yılları dâhil olmak üzere 10 yıl için analiz edilmiştir. Tüm fon kaynak türlerinde yeterli veri elde edilemediğinden dolayı çalışma üç fon kaynağı ile sınırlandırılmıştır. Bu fon kaynakları verileri elde edilen cari hesaplar, katılım hesapları ve kıymetli maden depo hesapları olarak belirlenmiştir. Esasen beş tür fon kaynağı bulunmaktadır. Fakat yeterli veri olmadığından dolayı tasarruf hesapları ve yatırım hesapları analize dâhil edilmemiştir.

3.6. Çalışmanın Verileri

Çalışmada veriler 2013-2022 yılları arasında Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarının yayınlamış olduğu finansal raporlardan elde edilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın verileri ikincil verilerdir.

3.7. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada çok kriterli karar verme yöntemlerinden SD ve WASPAS yöntemleri kullanılarak veriler analiz edilmiştir.

3.7.1. Standart Sapma Yöntemi (SD)

Olasılık ve istatistikte, bir olasılık dağılımının standart sapması (σ), değerlerin yayılmasının bir ölçüsüdür. Veri noktaları ile ortalama arasındaki karesel farkların ortalaması olan varyansın karekökü olarak tanımlanır.⁴⁷

Standart sapma yönteminde verilerin ölçek farklılığı önemli olduğu için kriterlerin normalleştirilmesi gerekir. Standart sapma yöntemi, alternatifler arasında benzer öz nitelik değerlerine sahipse, bir öz niteliğe küçük ağırlıklar atayan entropi yöntemine benzerdir. Bu

⁴⁷ Salah, M., M.F.A Rasid ve R.S.A Raja Abdullah. (2009). Speed Estimation in Forward Scattering Radar by Using Standart Deviation Method. *Modern Applied Science* , 3 (3) 16-23

yöntemin öne çıkan özelliği, karar vericilerin öznellik etkisini hafifletmesi ve karar bilgilerini yeterince kullanabilmesidir.⁴⁸

Standart sapma yöntemi literatürde birçok karar verme probleminde kullanılmıştır. Literatürdeki bu çalışmalardan bazıları Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3. SD Yöntemi Kullanılarak Yapılan Çalışmalar

Çalışma	Konusu
Karaköy vd. (2023)	Eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (S.S.C.B) ülkelerinin ekonomik özgürlük endekslerinin analizi
Pala (2023)	Gıda sektöründe finansal performans analizi
Ersoy (2022)	Gerçek bir hayat uygulaması olarak enerji şirketinin performansının ölçülmesi
Coşkun (2022)	Elektrikli otomobil seçimi analizi
Işık (2022)	Lojistik firmasının performansının analizi
Işık ve Koşaroğlu (2020)	Borsada işlem gören petrol şirketlerinin finansal performanslarının analizi
Koşaroğlu (2020)	Borsa İstanbul’da (BİST) işlem gören bankaların performansının analizi
Ünal (2019)	Özel sermayeli ticari bankalarının finansal performansının analizi
Aydın (2019)	Türkiye Taşkömürü Kurumu’nun finansal performansının ölçülmesi
Arslan (2018)	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri üzerine bir uygulama

Tablo 3’e göre; SD yöntemiyle ilgili 10 çalışma incelenmiştir. Çalışmalar 2018-2023 yıl aralığında olup genellikle araştırma konusuna benzeyen performans analizleriyle ilgilidir.

3.7.1.1. SD Yöntemi Adımları

Yöntemin aşamaları şu şekildedir.⁴⁹

1. Adım: Karar matrisinin oluşturulması

m satır ve n sütundan oluşan alternatif ve kriterlerin oluşturduğu $m \times n$ boyutunda (X) karar matrisi oluşturulur.

⁴⁸ Ali Jahan, “A Framework for Weighting of Criteria in Raking stage of Material Selection Process”, *International journal of Advanced Manufacturing Technology* 58 (2012), 411-420.

⁴⁹ Mutaz Salah, “Speed Estimation in Forward Scattering Radar by Using Standart Deviation Method” *Modern Applied Science*, 3 (3) (2009), 16-23.

$$X = [x_{ij}]_{m \times n} = \begin{bmatrix} x_{11} & \cdots & x_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ x_{m1} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix} \quad i = 1, 2, \dots, m \quad j = 1, 2, \dots, n \quad (1)$$

2. Adım: Karar matrisinin normalize edilmesi

Karar matrisinin normalize edilmesi için vektör normalizasyon tekniği kullanılarak (2) numaralı denklem ile veriler normalize edilir.

$$r_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^n x_{ij}^2}} \quad (2)$$

3. Adım: Kriterlerin ağırlıklandırılması

Normalize karar matrisinin elemanları ve (3) numaralı denklem kullanılarak her sütuna ait standart sapmalar hesaplanır.

$$\sigma_j = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^m (r_{ij} - \bar{r}_{ij})^2}{m}} \quad (3)$$

Daha sonra standart sapma değerleri kullanılarak (4) numaralı denklem ile kriterlerin ağırlıkları hesaplanır.

$$w_j = \frac{\sigma_j}{\sum_{i=1}^n \sigma_j} \quad (4)$$

3.7.2. WASPAS Yöntemi

Weighted Sum Model (WPM) ve Weighted Product Model (WSM) yöntemlerinin birlikte kullanılması ile oluşturulan bu yöntem diğer çok kriterli karar verme yöntemlerine göre alternatifleri daha doğru bir şekilde sıralamaktadır.⁵⁰ Yöntem kendi işleyişi içerisinde λ (birleşik optimallik katsayısı) ile duyarlılık analizi yaparak alternatiflerin sıralamalarındaki tutarlılığı kontrol edebilir.⁵¹ Yöntemin güçlü yönü; hesaplama sürecinin kısa olması ve işlem adımlarının kolay olması, hesaplamalar için spesifik bilgisayar programlama gerektirmemesidir.⁵²

⁵⁰ Edmundas Kazimieras Zavadskas vd., “Optimization of Weighted Aggregated Sum Product Assessment” *Elektronika Ir Elektrotechnika*, 122/6 (2012), 3-6.

⁵¹ Shankar Chakraborty vd., “Applications of WASPAS Method in Manufacturing Decision Making” *Informatica*, 25/1(2014), 1-20.

⁵² Gülay Demir – Mahmut Kartal, *Güncel Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri*, (Ankara: Akademisyen Kitabevi 2020), 67.

WASPAS yöntemi ile ilgili literatür Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. WASPAS Yöntemi Kullanılarak Yapılan Çalışmalar

Çalışma	Konusu
Satıcı (2021)	Farklı normalizasyon tekniklerinin karar verme yöntemlerine etkisi
Maruf (2021)	Türkiye’deki e-ticaret sitelerinin performanslarına göre sıralanması
Saygın ve Kundakçı (2020)	OECD’ye üye olan 36 ülkenin belirlenen sağlık gösterge kriterleri altında değerlendirilmesi
Yakut (2020)	Bilgi ve iletişim teknolojileri gelişmişliklerinin değerlendirilmesi
Yörükoğlu ve Aydın (2020)	Dijital kütüphane kriterlerinin değerlendirilmesi
Otay vd.(2020)	Küresel bulanık Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) ve WASPAS yöntemlerinin entegrasyonunun geliştirilmesi
Özbek (2018)	Türkiye’deki illerin yaşanabilirlik kriterlerine göre sıralanması
Yurtoğlu ve Kundakçı (2017)	Tekstil işletmesinin bir departmanı için sunucu seçimi
Adalı ve Işık (2017)	İşletmelerin tedarikçi seçim probleminin analizi
Akçakanat vd. (2017)	Bankacılık sektöründen performans değerlendirme

Tablo 4’de WASPAS yöntemiyle ilgili 2017-2021 yılları arasındaki konu ile bağlantılı 10 çalışma özetlenmiştir.

3.7.2.1. WASPAS Yöntemi Adımları

Yöntemin aşamaları aşağıda açıklanmıştır.⁵³

1. Adım: Karar matrisinin oluşturulması

Alternatifler ve kriterler belirlenerek karar matrisi (X), (5) numaralı denklemdeki gibi oluşturulur.

$$X = [x_{ij}]_{m \times n} = \begin{bmatrix} x_{11} & \cdots & x_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ x_{m1} & \cdots & x_{mn} \end{bmatrix} \quad i = 1, 2, \dots, m \quad j = 1, 2, \dots, n \quad (5)$$

x_{ij} : i. Alternatifinin j. kriterdeki performansı

2. Adım: Kriterlerin ağırlıklandırılması

Bu aşamada kriterlerin ağırlıklarının hesaplanması yapılmıştır. Ağırlıklandırma için daha önceden belirlenen teknikler kullanılmalıdır.

⁵³ Zavadskas vd. , “OWASPA” 3-6

3. Adım: Karar matrisinin normalizasyonu

Fayda ve maliyet özelliğindeki kriterler için ayrı ayrı normalizasyon (6) ve (7) numaralı formüller kullanılır.

$$\text{Fayda kriteri için: } x_{ij}^* = \frac{x_{ij}}{\max x_{ij}} \quad (6)$$

$$\text{Maliyet kriteri için } x_{ij}^* = \frac{\min x_{ij}}{x_{ij}} \quad (7)$$

4. Adım: Toplam göreceli önemin hesaplanması

WSM'ye göre toplam göreceli önem (8) numaralı formülde, WPM'ye göre toplam göreceli önem (9) numaralı formülde verilmiştir.

$$\text{WSM'ye göre } i. \text{ alternatifin toplam göreceli önemi: } (Q_i^{(1)}) = \sum_{j=1}^n x_{ij}^* w_j \quad (8)$$

$$\text{WPM'ye göre } i. \text{ alternatifin toplam göreceli önemi: } ((Q)_i^{(2)}) = \prod_{j=1}^n x_{ij}^{*w_j} \quad (9)$$

5. Adım: Birleşik optimal değerin (Q_i) hesaplanması ve sıralanması

Birleşik optimal değerin hesaplanması(10) numaralı denklemde verilmiştir.

$$Q_i = \lambda Q_i^{(1)} + (1 - \lambda) Q_i^{(2)} \quad (10)$$

λ : birleşik optimallik katsayısı $0 \leq \lambda \leq 1$ olmakta genellikle bu değere 0,5 verilmektedir.

λ : 0 ise WASPAS yöntemi, WPM'ye

λ : 1 ise WASPAS yöntemi, WSM'ye dönüşür.

Sıralama olarak da en büyük Q_i değerlerine sahip alternatif en iyi alternatif olarak seçilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmada katılım bankalarının 2013-2022 yılları arası fon kaynak performansının analizi SD ve WASPAS yöntemleri kullanılarak hesaplanmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

4.1. SD Bulguları

SD yöntemi ile elde edilen analiz sonuçları 2013-2022 yılları arası olarak tablolar halinde verilmiştir. 2022 yılına ait SD analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. 2022 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	45422017	58351708	8902072	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	43198445	33852682	2120896	
Türkiye Finans	30765774	56268906	15812578	
Kuveyt Türk	114708426	131573710	55235727	
Vakıf Katılım Bankası	35796513	90789717	12033686	
Ziraat Katılım Bankası	34964899	131522673	6651526	
Maksimum	114708426	131573710	55235727	
Minimum	30765774	33852682	2120896	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,174598284	0,250703728	0,127670104	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,148109104	0	0	
Türkiye Finans	0	0,229389973	0,257775121	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Vakıf Katılım Bankası	0,059930666	0,582648752	0,186629418	
Ziraat Katılım Bankası	0,050023735	0,999477728	0,085298775	
Standart Sapma	0,378530921	0,42214737	0,365250503	
Toplam Standart Sapma	0,386118312			
Oranlar	0,980349571	1,093310927	0,945954882	
Toplam Oranlar	3,01961538			Σ
Ağırlıklar	0,324660411	0,362069598	0,313269991	1

Tablo 5’e baktığımızda 2022 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,324660411, katılım hesabı 0,3620695998, kıymetli maden depo hesabı

0,313269991 olarak hesaplanmıştır. 2022 yılında katılım hesaplarının ağırlığı diğer hesaplara göre daha fazladır. 2022 yılında katılım hesaplarının ağırlığının fazla olmasında “Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat ve Katılma Hesapları” adı altında yeni bir katılım hesabının açılmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

2021 yılına ait SD analiz skorları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. 2021 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	40762230	41129690	9344729	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	8042034	17271164	1352130	
Türkiye Finans	27884248	40902448	15690847	
Kuveyt Türk	91730093	71204003	49171293	
Vakıf Katılım Bankası	9912561	32298761	8202592	
Ziraat Katılım Bankası	19593047	53585969	4754781	
Maksimum	91730093	71204003	49171293	
Minimum	8042034	17271164	1352130	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,390978073	0,442374747	0,167142177	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0	0	0	
Türkiye Finans	0,237097314	0,438161321	0,299852948	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Vakıf Katılım Bankası	0,022351182	0,278635378	0,143257673	
Ziraat Katılım Bankası	0,138024625	0,673333829	0,071156641	
Standart Sapma	0,372970888	0,341032508	0,3666728	
Toplam Standart Sapma	0,350134774			
Oranlar	1,065220925	0,974003535	1,047233313	
Toplam Oranlar	3,086457773			Σ
Ağırlıklar	0,345127328	0,315573258	0,339299414	1

Tablo 6’ya baktığımızda 2021 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap; 0,345127328, katılım hesabı 0,315573258, kıymetli maden depo hesabı 0,339299414 olarak hesaplanmıştır. 2021 yılında özel cari hesapların ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. 2021 yılında TL karşısında yabancı paranın birimlerinin değer kazanmasının özel cari hesapların ağırlığını arttırdığı düşünülmektedir.

2020 yılına ait SD analiz skorları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. 2020 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	19656123	25753245	6203756	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	2326223	8836657	514423	
Türkiye Finans	16139710	25506903	15743973	
Kuveyt Türk	44186166	41338210	36598608	
Vakıf Katılım Bankası	6912705	23532625	9118854	
Ziraat Katılım Bankası	10674674	32629965	3081411	
Maksimum	44186166	41338210	36598608	
Minimum	2326223	8836657	514423	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,413997219	0,520485529	0,157668325	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0	0	0	
Türkiye Finans	0,329992972	0,512906137	0,422056089	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Vakıf Katılım Bankası	0,109567325	0,452162024	0,238454353	
Ziraat Katılım Bankası	0,199437706	0,732066803	0,071138866	
Standart Sapma	0,354853367	0,331311511	0,36605783	
Toplam Standart Sapma	0,344988972			
Oranlar	1,028593362	0,960353917	1,061071105	
Toplam Oranlar	3,050018384			Σ
Ağırlıklar	0,337241693	0,314868239	0,347890069	1

Tablo 7'ye baktığımızda 2020 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,337241693, katılım hesabı 0,314868239, kıymetli maden depo hesabı 0,347890069 olarak hesaplanmıştır. 2020 yılında kıymetli maden depo hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. 2020 yılında kıymetli madenlerden altın ve gümüşün değer kazanması ile yatırımcıların altın ve gümüşe daha fazla yatırımda bulunması bu hesap türünün ağırlığının artmasına neden olmuştur.

2019 yılına ait SD analiz skorları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. 2019 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	13023705	24552821	2192902	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	50085	5407317	44462	
Türkiye Finans	12325779	23961443	3687148	
Kuveyt Türk	29904360	45216933	10373094	
Vakıf Katılım Bankası	3875790	17428663	1646537	
Ziraat Katılım Bankası	3883170	20709149	864826	
Maksimum	29904360	45216933	10373094	
Minimum	50085	5407317	44462	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,434564899	0,480926618	0,208008185	
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0	0	0	
Türkiye Finans	0,411187142	0,466071464	0,352678457	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Vakıf Katılım Bankası	0,128145969	0,301970911	0,155110086	
Ziraat Katılım Bankası	0,12839317	0,384375273	0,079426201	
Standart Sapma	0,361724484	0,326096141	0,363560063	
Toplam Standart Sapma	0,334903581			
Oranlar	1,080085447	0,973701565	1,085566366	
Toplam Oranlar	3,139353378			Σ
Ağırlıklar	0,344047107	0,310159911	0,345792982	1

Tablo 8'e baktığımızda 2019 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,344047107, katılım hesabı 0,310159911, kıymetli maden depo hesabı 0,345792982 olarak hesaplanmıştır. 2019 yılında kıymetli maden depo hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Kıymetli madenlerdeki yıllar içerisindeki düzenli artışların yaşanması hesap türünün ağırlığının artmasını sağlamıştır.

2018 yılına ait SD analiz skorları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. 2018 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	8262874	18939199	1421400	
Türkiye Finans	12325923	23961443	3687148	
Kuveyt Türk	19520300	29375623	5090355	
Vakıf Katılım Bankası	2387202	11968463	825155	
Ziraat Katılım Bankası	2258213	12502206	390604	
Maksimum	19520300	29375623	5090355	
Minimum	2258213	11968463	390604	
	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,347852551	0,400452228	0,219329918	
Türkiye Finans	0,583226698	0,688968218	0,701429501	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Vakıf Katılım Bankası	0,007472387	0	0,092462558	
Ziraat Katılım Bankası	0	0,030662268	0	
Standart Sapma	0,421192986	0,429252031	0,429547942	
Toplam Standart Sapma	0,395331595			
Oranlar	1,065416959	1,085802492	1,086551004	
Toplam Oranlar	3,237770455			Σ
Ağırlıklar	0,32905883	0,335354994	0,335586176	1

Tablo 9'a baktığımızda 2018 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,32905883, katılım hesabı 0,335354994, kıymetli maden depo hesabı 0,335586176 olarak hesaplanmıştır. 2018 yılında kıymetli maden depo hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Yıllık enflasyonun yükselmesiyle birlikte altına yatırım yapan yatırımcıların tasarruflarını enflasyona karşı koruma düşüncesi bu hesap türünün ağırlığının yüksek olmasını sağlamıştır.

2017 yılına ait SD analiz skorları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. 2017 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	6887991	17541402	880447	
Türkiye Finans	6383535	14837453	809106	
Kuveyt Türk	14564762	22372404	2920234	
Vakıf Katılım Bankası	1129090	8856839	102485	
Ziraat Katılım Bankası	1588714	8289138	146743	
Maksimum	14564762	22372404	2920234	
Minimum	1129090	8289138	102485	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,428627686	0,656968632	0,276093435	
Türkiye Finans	0,391081667	0,464971335	0,250774998	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Vakıf Katılım Bankası	0	0,040310323	0	
Ziraat Katılım Bankası	0,03420923	0	0,015706864	
Standart Sapma	0,403247446	0,422600812	0,407263637	
Toplam Standart Sapma	0,384211111			
Oranlar	1,049546551	1,099918247	1,059999634	
Toplam Oranlar	3,209464433			Σ
Ağırlıklar	0,327016103	0,342710839	0,330273059	1

Tablo 10'a baktığımızda 2017 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,327016103, katılım hesabı 0,342710839, kıymetli maden depo hesabı 0,330273059 olarak hesaplanmıştır. 2017 yılında katılım hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. 2017 yılında sermayeye dayalı yatırımların artması ve ekonomik iyileşmeye dayalı atılan adımlar, emek sermaye ortaklıklarının artması ve düzenli kazanç sağlama düşüncesi gibi nedenlerin katılım hesaplarına olan ilgiyi attırdığı düşünülmektedir.

2016 yılına ait SD analiz skorları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. 2016 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	5241129	17314272	599733	
Türkiye Finans	5368468	15085865	609887	
Kuveyt Türk	10679853	18879705	2342205	
Vakıf Katılım Bankası	374736	2633597	26423	
Ziraat Katılım Bankası	809355	4774177	5247	
Maksimum	10679853	18879705	2342205	
Minimum	374736	2633597	5247	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,472230737	0,903642583	0,254384546	
Türkiye Finans	0,484587608	0,766476993	0,258729511	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Vakıf Katılım Bankası	0	0	0,009061352	
Ziraat Katılım Bankası	0,042175067	0,131759557	0	
Standart Sapma	0,406328323	0,461332891	0,40875756	
Toplam Standart Sapma	0,409473713			
Oranlar	0,992318456	1,126648368	0,998251039	
Toplam Oranlar	3,117217863			Σ
Ağırlıklar	0,318334649	0,361427535	0,320237816	1

Tablo 11'e baktığımızda 2016 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,318334649, katılım hesabı 0,361427535 kıymetli maden depo hesabı 0,320237816 olarak hesaplanmıştır. 2016 yılında katılım hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. 2016 yılında Türkiye'nin büyüme oranlarındaki düşüş ve daralma sonucunda yatırımlara verilen teşviklerin gündeme gelmesinin katılım hesaplarına olan ilginin artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

2015 yılına ait SD analiz skorları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. 2015 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	4155386	15896784	294008	
Türkiye Finans	5213768	16565276	397675	
Kuveyt Türk	8732313	18037020	1353333	
Ziraat Katılım Bankası	152252	1102131	1922	
Maksimum	8732313	18037020	1353333	
Minimum	152252	1102131	1922	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0,466562417	0,873619721	0,2161341	
Türkiye Finans	0,589916086	0,913093968	0,292844294	
Kuveyt Türk	1	1	1	
Ziraat Katılım Bankası	0	0	0	
Standart Sapma	0,411665527	0,467442943	0,433288888	
Toplam Standart Sapma	0,419154917			
Oranlar	0,982132168	1,115203292	1,03372016	
Toplam Oranlar	3,13105562			Σ
Ağırlıklar	0,313674456	0,356174858	0,330150686	1

Tablo 12'ye baktığımızda 2015 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,313674456, katılım hesabı 0,356174858, kıymetli maden depo hesabı 0,330150686 olarak hesaplanmıştır. 2015 yılında katılım hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. 2015 yılında devlet destekli olan katılım bankalarının açılması sonucunda katılım hesaplarına yatırım yapanların sayılarında ve fon miktarlarında artış yaşanmış dolayısıyla katılım hesaplarının bu yıl içerisinde ağırlığının arttığı düşünülmektedir.

2014 yılına ait SD analiz skorları Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13. 2014 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	3243816	13060287	339115	
Türkiye Finans	4019088	14594897	498405	
Kuveyt Türk	6040933	14330868	1772813	
Maksimum	6040933	14594897	1772813	
Minimum	3243816	13060287	339115	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0	0	0	
Türkiye Finans	0,277168241	1	0,111104291	
Kuveyt Türk	1	0,827950424	1	
Standart Sapma	0,516286094	0,534649879	0,548099709	
Toplam Standart Sapma	0,474275452			
Oranlar	1,088578572	1,127298234	1,155656922	
Toplam Oranlar	3,371533728			Σ
Ağırlıklar	0,322873404	0,334357692	0,342768904	1

Tablo 13'e baktığımızda 2014 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,322873404, katılım hesabı 0,334357692, kıymetli maden depo hesabı 0,342768904 olarak hesaplanmıştır. 2014 yılında kıymetli maden depo hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. 2014 yılında dünya üzerinde altın fiyatlarının artacağı yönündeki haberler ve her zaman altının güvenli liman olarak görülmesinin altına olan yatırımların artmasını sağladığı tahmin edilmektedir.

2013 yılına ait SD analiz skorları Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14. 2013 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	2379713	9805572	340927	
Türkiye Finans	3035802	11446872	659006	
Kuveyt Türk	4258534	10602192	2169972	
Maksimum	4258534	11446872	2169972	
Minimum	2379713	9805572	340927	
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	
Albaraka Türk	0	0	0	
Türkiye Finans	0,349202505	1	0,173904415	
Kuveyt Türk	1	0,485359167	1	
Standart Sapma	0,507523361	0,500071446	0,53427157	
Toplam Standart Sapma	0,447555514			
Oranlar	1,133989739	1,117339482	1,19375486	
Toplam Oranlar	3,445084082			Σ
Ağırlıklar	0,329161702	0,324328654	0,346509644	1

Tablo 14’e baktığımızda 2013 yılına ait fon kaynaklarının toplamaları üzerinden standart sapma yöntemi ile yapılan analiz sonuçlarına göre üç hesap türünün ağırlıkları alındığında özel cari hesap 0,329161702, katılım hesabı 0,324328654, kıymetli maden depo hesabı 0,346509644 olarak hesaplanmıştır. 2013 yılında kıymetli maden depo hesaplarının ağırlığının diğer hesaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Yatırımcılarına her zaman düzenli kazanç sağlayan altının 2013 yılında ithalatının artmasının yatırımcılar tarafından dikkat çekmesi üzerine altına olan ilgi artmıştır. Bu durumun kıymetli maden hesaplarının ağırlığını arttırdığı düşünülmektedir.

2013-2022 yıllarına ait tüm yılların SD analiz skorları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. 2013-2022 Yılları Arası Hesap Türlerinin Ağırlık Oranları Genel Tablo

	Cari Hesaplar	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları
2013	0,329161702	0,324328654	0,346509644
2014	0,322873404	0,334357692	0,342768904
2015	0,313674456	0,356174858	0,330150686
2016	0,318334649	0,361427535	0,320237816
2017	0,327016103	0,342710839	0,330273059
2018	0,32905883	0,335354994	0,335586176
2019	0,344047107	0,310159911	0,345792982
2020	0,337241693	0,314868239	0,347890069
2021	0,345127328	0,315573258	0,339299414
2022	0,324660411	0,362069598	0,313269991

Tablo 15 ‘e baktığımızda 2013-2022 yılları arasında katılım bankalarına ait üç hesap türü üzerinden yapılan fon kaynaklarının analizinde yıllara göre farklı hesap türlerinin ağırlığının fazla olduğu görülmüştür. Yıllara göre ekonomide yaşanan olumlu ve olumsuz değişimler ile gelişmeler hesap türlerine olan ilgiye yön vermiştir. Yatırımcılar ekonomiye ait gelişmeleri yakından takip etmiş ve finansal araçlarını yaşanan gelişmelere göre şekillendirmiştir. Çalışmaya konu olan yıllarda hesap türlerinin ağırlık hesaplamalarında katılım hesap türü ile kıymetli maden hesap türünün ön plana çıktığı, yatırımcıların özel cari hesaplara pek fazla ilgi göstermediği görülmüştür. Bu durumun özel cari hesap türlerinin yatırımcılarına herhangi bir getiri sağlamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.2. WASPAS Bulguları

WASPAS yöntemi ile elde edilen analiz sonuçları 2013-2022 yılları arası olarak tablolar halinde verilmiştir. 2022 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. 2022 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	45422017	58351708	8902072		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	43198445	33852682	2120896		
Türkiye Finans	30765774	56268906	15812578		
Kuveyt Türk	114708426	131573710	55235727		
Vakıf Katılım Bankası	35796513	90789717	12033686		
Ziraat Katılım Bankası	34964899	131522673	6651526		
Maksimum	114708426	131573710	55235727		
Minimum	30765774	33852682	2120896		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,395978034	0,443490634	0,16116511		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,376593477	0,257290624	0,038397177		
Türkiye Finans	0,268208492	0,427660708	0,286274461		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Vakıf Katılım Bankası	0,312065244	0,690029315	0,217860552		
Ziraat Katılım Bankası	0,304815437	0,999612103	0,12042072		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,29413482	0,33292063	0,37294455		
Wsm	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,116470928	0,147647181	0,060105649	0,324224	0,162111879
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,110769255	0,085657357	0,014320018	0,210747	0,105373315
Türkiye Finans	0,078889457	0,142377072	0,1067645	0,328031	0,164015515
Kuveyt Türk	0,29413482	0,33292063	0,37294455	1	0,5
Vakıf Katılım Bankası	0,091789255	0,229724994	0,081249906	0,402764	0,201382077
Ziraat Katılım Bankası	0,089656834	0,332791491	0,044910251	0,467359	0,233679288
Wpm	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,761484486	0,762852457	0,506239525	2,030576	1,015288234
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,750325006	0,636382127	0,296498253	1,683205	0,841602693
Türkiye Finans	0,679037672	0,753677176	0,627205754	2,059921	1,029960301
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Vakıf Katılım Bankası	0,709969942	0,883803426	0,566470523	2,160244	1,080121945
Ziraat Katılım Bankası	0,705078226	0,999870844	0,454101075	2,15905	1,079525073
Waspas skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,177400113				
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,946976008				
Türkiye Finans	1,193975815				
Kuveyt Türk	2				
Vakıf Katılım Bankası	1,281504023				
Ziraat Katılım Bankası	1,31320436				

Tablo 16'daki Qi verilerine baktığımızda 2022 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Türkiye Emlak Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2021 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. 2021 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	40762230	41129690	9344729		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	8042034	17271164	1352130		
Türkiye Finans	27884248	40902448	15690847		
Kuveyt Türk	91730093	71204003	49171293		
Vakıf Katılım Bankası	9912561	32298761	8202592		
Ziraat Katılım Bankası	19593047	53585969	4754781		
Maksimum	91730093	71204003	49171293		
Minimum	8042034	17271164	1352130		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,444371402	0,57763171	0,190044403		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,087670619	0,242558891	0,027498362		
Türkiye Finans	0,303981464	0,574440288	0,319105845		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Vakıf Katılım Bankası	0,108062258	0,453608781	0,166816683		
Ziraat Katılım Bankası	0,21359454	0,752569613	0,096698311		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,345127328	0,315573258	0,339299414		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,153364715	0,182285121	0,064481954	0,400132	0,200065895
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,030257526	0,076545099	0,009330178	0,116133	0,058066402
Türkiye Finans	0,104912311	0,181277993	0,108272426	0,394463	0,197231365
Kuveyt Türk	0,345127328	0,315573258	0,339299414	1	0,5
Vakıf Katılım Bankası	0,037295238	0,143146801	0,056600803	0,237043	0,118521421
Ziraat Katılım Bankası	0,073717313	0,237490845	0,03280968	0,344018	0,172008919
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,755835965	0,840975682	0,569266926	2,166079	1,083039287
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,431668194	0,639535651	0,295432126	1,366636	0,683317985
Türkiye Finans	0,663004387	0,839506622	0,678711729	2,181223	1,090611369
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Vakıf Katılım Bankası	0,463974917	0,779215975	0,544635959	1,787827	0,893913426
Ziraat Katılım Bankası	0,586979911	0,914200455	0,452640307	1,953821	0,976910337
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,283105181				
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,741384387				
Türkiye Finans	1,287842734				
Kuveyt Türk	2				
Vakıf Katılım Bankası	1,012434847				
Ziraat Katılım Bankası	1,148919256				

Tablo 17’deki Qi verilerine baktığımızda 2021 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Türkiye Emlak Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2020 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. 2020 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	19656123	25753245	6203756		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	2326223	8836657	514423		
Türkiye Finans	16139710	25506903	15743973		
Kuveyt Türk	44186166	41338210	36598608		
Vakıf Katılım Bankası	6912705	23532625	9118854		
Ziraat Katılım Bankası	10674674	32629965	3081411		
Maksimum	44186166	41338210	36598608		
Minimum	2326223	8836657	514423		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,444847897	0,622988876	0,169507977		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,052645957	0,213764868	0,014055808		
Türkiye Finans	0,365266133	0,617029692	0,430179558		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Vakıf Katılım Bankası	0,156445006	0,569270537	0,249158493		
Ziraat Katılım Bankası	0,241584074	0,789341508	0,08419476		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,337241693	0,314868239	0,347890069		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,150021258	0,19615941	0,058970142	0,405151	0,202575405
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,017754412	0,067307767	0,004889876	0,089952	0,044976028
Türkiye Finans	0,123182969	0,194283053	0,149655196	0,467121	0,233560609
Kuveyt Türk	0,337241693	0,314868239	0,347890069	1	0,5
Vakıf Katılım Bankası	0,052759779	0,179245211	0,086679765	0,318685	0,159342378
Ziraat Katılım Bankası	0,081472222	0,24853857	0,029290521	0,359301	0,179650657
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,760960764	0,861565642	0,539315504	2,161842	1,080920955
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,370502359	0,6152027	0,22680751	1,212513	0,606256284
Türkiye Finans	0,712022399	0,858962174	0,745676391	2,316661	1,158330482
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Vakıf Katılım Bankası	0,534940128	0,837447581	0,616651636	1,989039	0,994519672
Ziraat Katılım Bankası	0,619362504	0,928222289	0,422782835	1,970368	0,985183814
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,28349636				
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,651232312				
Türkiye Finans	1,391891091				
Kuveyt Türk	2				
Vakıf Katılım Bankası	1,15386205				
Ziraat Katılım Bankası	1,16483447				

Tablo 18'deki Qi verilerine baktığımızda 2020 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Türkiye Emlak Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2019 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. 2019 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	13023705	24552821	2192902		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	50085	5407317	44462		
Türkiye Finans	12325779	23961443	3687148		
Kuveyt Türk	29904360	45216933	10373094		
Vakıf Katılım Bankası	3875790	17428663	1646537		
Ziraat Katılım Bankası	3883170	20709149	864826		
Maksimum	29904360	45216933	10373094		
Minimum	50085	5407317	44462		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,435511912	0,543000583	0,211402885		
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,001674839	0,119586107	0,004286281		
Türkiye Finans	0,412173309	0,529921899	0,35545306		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Vakıf Katılım Bankası	0,129606185	0,385445492	0,158731522		
Ziraat Katılım Bankası	0,129852971	0,457995437	0,083372039		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,344047107	0,310159911	0,345792982		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,149836613	0,168417013	0,073101634	0,391355	0,19567763
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,000576224	0,037090816	0,001482166	0,039149	0,019574603
Türkiye Finans	0,141807034	0,164360529	0,122913173	0,429081	0,214540368
Kuveyt Türk	0,344047107	0,310159911	0,345792982	1	0,5
Vakıf Katılım Bankası	0,044590633	0,11954974	0,054888246	0,219029	0,109514309
Ziraat Katılım Bankası	0,044675539	0,142051824	0,028829466	0,215557	0,107778415
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,751275122	0,827457475	0,58428951	2,163022	1,081511053
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,11089603	0,517527625	0,151771462	0,780195	0,390097558
Türkiye Finans	0,737172866	0,821223894	0,699300207	2,257697	1,128848484
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Vakıf Katılım Bankası	0,495109715	0,744016063	0,529169662	1,768295	0,88414772
Ziraat Katılım Bankası	0,495433864	0,784897101	0,423541953	1,703873	0,851936459
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,277188683				
Türkiye Emlak Katılım Bankası	0,409672162				
Türkiye Finans	1,343388852				
Kuveyt Türk	2				
Vakıf Katılım Bankası	0,99366203				
Ziraat Katılım Bankası	0,959714874				

Tablo 19'daki Qi verilerine baktığımızda 2019 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Türkiye Emlak Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2018 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. 2018 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	8262874	18939199	1421400		
Türkiye Finans	12325923	23961443	3687148		
Kuveyt Türk	19520300	29375623	5090355		
Vakıf Katılım Bankası	2387202	11968463	825155		
Ziraat Katılım Bankası	2258213	12502206	390604		
Maksimum	19520300	29375623	5090355		
Minimum	2258213	11968463	390604		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,423296466	0,644725016	0,279233963		
Türkiye Finans	0,631441269	0,815691398	0,724340051		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Vakıf Katılım Bankası	0,122293305	0,407428397	0,162101661		
Ziraat Katılım Bankası	0,115685363	0,425597986	0,076734137		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,32905883	0,335354994	0,335586176		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,13928944	0,216211754	0,093707058	0,449208	0,224604126
Türkiye Finans	0,207781325	0,273546184	0,243078507	0,724406	0,362203008
Kuveyt Türk	0,32905883	0,335354994	0,335586176	1	0,5
Ziraat Katılım Bankası	0,03806729	0,14272641	0,025750916	0,206545	0,103272308
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,75360561	0,863123207	0,651740337	2,268469	1,134234577
Türkiye Finans	0,859602754	0,933963197	0,897425982	2,690992	1,345495966
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Vakıf Katılım Bankası	0,500843214	0,739994948	0,543019715	1,783858	0,891928938
Ziraat Katılım Bankası	0,491771653	0,75090181	0,422491128	1,665165	0,832582295
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,358838702				
Türkiye Finans	1,707698975				
Kuveyt Türk	2				
Vakıf Katılım Bankası	1,007565896				
Ziraat Katılım Bankası	0,935854604				

Tablo 20'deki Qi verilerine baktığımızda 2018 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Ziraat Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2017 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. 2017 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	6887991	17541402	880447		
Türkiye Finans	6383535	14837453	809106		
Kuveyt Türk	14564762	22372404	2920234		
Vakıf Katılım Bankası	1129090	8856839	102485		
Ziraat Katılım Bankası	1588714	8289138	146743		
Maksimum	14564762	22372404	2920234		
Minimum	1129090	8289138	102485		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,472921631	0,784064243	0,301498784		
Türkiye Finans	0,438286256	0,663203337	0,277068892		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Vakıf Katılım Bankası	0,077522036	0,395882311	0,03509479		
Ziraat Katılım Bankası	0,109079297	0,370507255	0,050250425		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,327016103	0,342710839	0,330273059		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,154652989	0,268707314	0,099576926	0,522937	0,261468614
Türkiye Finans	0,143326663	0,227286972	0,091508391	0,462122	0,231061013
Kuveyt Türk	0,327016103	0,342710839	0,330273059	1	0,5
Vakıf Katılım Bankası	0,025350954	0,135673159	0,011590864	0,172615	0,086307488
Ziraat Katılım Bankası	0,035670687	0,126976852	0,016596362	0,179244	0,08962195
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,782800014	0,920011307	0,673010827	2,375822	1,187911074
Türkiye Finans	0,763570337	0,868713143	0,654488104	2,286772	1,143385792
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Vakıf Katılım Bankası	0,433335378	0,727916459	0,330775124	1,492027	0,746013481
Ziraat Katılım Bankası	0,48453622	0,711577097	0,372410099	1,568523	0,784261708
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,449379688				
Türkiye Finans	1,374446805				
Kuveyt Türk	2				
Vakıf Katılım Bankası	0,832320969				
Ziraat Katılım Bankası	0,873883658				

Tablo 21’deki Qi verilerine baktığımızda 2017 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Vakıf Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2016 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. 2016 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	5241129	17314272	599733		
Türkiye Finans	5368468	15085865	609887		
Kuveyt Türk	10679853	18879705	2342205		
Vakıf Katılım Bankası	374736	2633597	26423		
Ziraat Katılım Bankası	809355	4774177	5247		
Maksimum	10679853	18879705	2342205		
Minimum	374736	2633597	5247		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,49074917	0,917083821	0,256054871		
Türkiye Finans	0,502672462	0,799051945	0,260390102		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Vakıf Katılım Bankası	0,035088123	0,139493546	0,01128125		
Ziraat Katılım Bankası	0,075783346	0,252873496	0,002240197		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,318334649	0,361427535	0,320237816		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,156222465	0,331459345	0,081998453	0,56968	0,284840131
Türkiye Finans	0,160018062	0,288799375	0,083386758	0,532204	0,266102097
Kuveyt Türk	0,318334649	0,361427535	0,320237816	1	0,5
Vakıf Katılım Bankası	0,011169765	0,050416809	0,003612683	0,065199	0,032599628
Ziraat Katılım Bankası	0,024124465	0,091395444	0,000717396	0,116237	0,058118652
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,797241488	0,96920041	0,646436494	2,412878	1,206439196
Türkiye Finans	0,803357209	0,922121031	0,64992143	2,3754	1,187699835
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Vakıf Katılım Bankası	0,344250091	0,490702536	0,237843414	1,072796	0,536398021
Ziraat Katılım Bankası	0,439875235	0,608405058	0,141729883	1,19001	0,595005088
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,491279327				
Türkiye Finans	1,453801932				
Kuveyt Türk	2				
Vakıf Katılım Bankası	0,568997649				
Ziraat Katılım Bankası	0,65312374				

Tablo 22’deki Qi verilerine baktığımızda 2016 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Ziraat Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2015 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. 2015 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	4155386	15896784	294008		
Türkiye Finans	5213768	16565276	397675		
Kuveyt Türk	8732313	18037020	1353333		
Ziraat Katılım Bankası	152252	1102131	1922		
Maksimum	8732313	18037020	1353333		
Minimum	152252	1102131	1922		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,475863153	0,88134204	0,217247344		
Türkiye Finans	0,597066092	0,91840426	0,293848595		
Kuveyt Türk	1	1	1		
Ziraat Katılım Bankası	0,017435472	0,06110383	0,001420197		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,313674456	0,356174858	0,330150686		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,149266116	0,313911876	0,07172436	0,534902	0,267451176
Türkiye Finans	0,187284382	0,327112507	0,097014315	0,611411	0,305705602
Kuveyt Türk	0,313674456	0,356174858	0,330150686	1	0,5
Ziraat Katılım Bankası	0,005469062	0,021763648	0,000468879	0,027702	0,013850795
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,79219914	0,956008702	0,604080846	2,352289	1,176144344
Türkiye Finans	0,850636376	0,970138189	0,667422199	2,488197	1,244098382
Kuveyt Türk	1	1	1	3	1,5
Ziraat Katılım Bankası	0,280790672	0,369511616	0,114774649	0,765077	0,382538469
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,443595519				
Türkiye Finans	1,549803984				
Kuveyt Türk	2				
Ziraat Katılım Bankası	0,396389263				

Tablo 23'deki Qi verilerine baktığımızda 2015 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Ziraat Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2014 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24. 2014 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	3243816	13060287	339115		
Türkiye Finans	4019088	14594897	498405		
Kuveyt Türk	6040933	14330868	1772813		
Maksimum	6040933	14594897	1772813		
Minimum	3243816	13060287	339115		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,536972683	0,894852975	0,191286391		
Türkiye Finans	0,66530915	1	0,281137943		
Kuveyt Türk	1	0,981909499	1		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,322873404	0,334357692	0,342768904		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,173374198	0,299200975	0,065567027	0,538142	0,2690711
Türkiye Finans	0,21481063	0,334357692	0,096365345	0,645534	0,322766833
Kuveyt Türk	0,322873404	0,328308993	0,342768904	0,993951	0,496975651
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,818104432	0,963535689	0,567261928	2,348902	1,174451024
Türkiye Finans	0,876716124	1	0,647301671	2,524018	1,262008897
Kuveyt Türk	1	0,993914513	1	2,993915	1,496957256
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,443522124				
Türkiye Finans	1,584775731				
Kuveyt Türk	1,993932907				

Tablo 24'deki Qi verilerine baktığımızda 2014 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en performansa veriye sahip bankanın ise Albaraka Türk Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2013 yılına ait WASPAS analiz sonuçları Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 25. 2013 Yılına Ait Analiz Sonuçları

	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	2379713	9805572	340927		
Türkiye Finans	3035802	11446872	659006		
Kuveyt Türk	4258534	10602192	2169972		
Maksimum	4258534	11446872	2169972		
Minimum	2379713	9805572	340927		
Normalizasyon	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
Albaraka Türk	0,558810379	0,856615851	0,157111244		
Türkiye Finans	0,7128749	1	0,30369332		
Kuveyt Türk	1	0,926208662	1		
Ağırlıklar	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları		
	0,329161702	0,324328654	0,346509644		
WSM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q¹	λ*Q¹
Albaraka Türk	0,183938975	0,277825066	0,054440561	0,516205	0,258102301
Türkiye Finans	0,234651115	0,324328654	0,105232664	0,664212	0,332106217
Kuveyt Türk	0,329161702	0,300396009	0,346509644	0,976067	0,488033677
WPM	Özel Cari Hesap	Katılım Hesapları	Kıymetli Maden Depo Hesapları	Q²	(1-λ)*Q²
Albaraka Türk	0,825675011	0,951043996	0,526596618	2,303316	1,151657813
Türkiye Finans	0,894576768	1	0,661696471	2,556273	1,27813662
Kuveyt Türk	1	0,975444855	1	2,975445	1,487722427
WASPAS Skoru	Qi				
Albaraka Türk	1,409760114				
Türkiye Finans	1,610242836				
Kuveyt Türk	1,975756105				

Tablo 25'deki Qi verilerine baktığımızda 2013 yılına ait fon kaynakları bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası, en kötü performansa sahip bankanın ise Albaraka Türk Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

2013-2022 yıllarına ait 10 yıllık WASPAS analiz sonuçları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. 2013-2022 Yılları Arası genel WASPAS Analiz Sonuçları

	Albaraka Türk	Türkiye Emlak Katılım	Türkiye Finans	Kuveyt Türk	Vakıf Katılım	Ziraat Katılım
2022	1,177400113	0,946976008	1,193975815	2	1,281504023	1,31320436
2021	1,283105181	0,741384387	1,287842734	2	1,012434847	1,148919256
2020	1,28349636	0,651232312	1,391891091	2	1,15386205	1,16483447
2019	1,277188683	0,409672162	1,343388852	2	0,99366203	0,959714874
2018	1,358838702		1,707698975	2	1,007565896	0,935854604
2017	1,449379688		1,3744446805	2	0,832320969	0,873883658
2016	1,491279327		1,453801932	2	0,568997649	0,65312374
2015	1,443595519		1,549803984	2		0,396389263
2014	1,443522124		1,584775731	1,993932907		
2013	1,409760114		1,610242836	1,975756105		

Tablo 26'ya baktığımızda 2013-2022 yılları arasındaki 10 yıllık WASPAS yöntemi ile yapılan analiz sonuçları verilmiştir. Çalışmaya konu olan yıllarda en iyi performans gösteren banka, Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur. Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın bu performansının; kuruluş yılı itibari ile en eski olması, Türkiye'deki katılım bankacılık sistemine öncülük etmesi, bankanın uygulamış olduğu ürün çeşitliliği, yurtiçinde ve yurt dışında etkin faaliyette bulunmaları gibi özelliklerine dayandığı ön görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre performansı düşük olan katılım bankaları için ise; yeni kurulmuş olmaları, şube sayılarının az olması, yurt dışı şubelerinin az olması veya hiç olmaması, hizmet ağının geniş kitlelere ulaşamaması, alanında uzman personel sayısının az olması gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ

Ekonomik hayatın temel taşlarından biri olan bankacılık faaliyetleri tüm dünyada etkisini göstermektedir. Dünya üzerinde ekonomik faaliyetlerde bulunan birikim sahibi insanlar yatırımlarını güvence altına almak için bankalara ihtiyaç duymaktadır. Yatırımcılar birikimlerini bankalar aracılığıyla güvence alarak daha kolay bir şekilde ticari hayata katılım sağlamışlardır. Geleneksel bankalar dünya üzerindeki yatırım sahiplerinin geneline ulaşmada yetersiz kaldığı tahmin edilmektedir. Dünya genelinde bu eksikliği gidermek için geleneksel bankacılık faaliyetlerine alternatif, yeni bankacılık sistemleri düşünülmeye başlanmıştır. İslam ülkeleri başta olmak üzere birçok dünya ülkesi geleneksel bankalara alternatif olabilecek, İslami kurallara uygun faaliyet gösterecek yeni sistemler üzerinde 1950 yılından itibaren çalışmaya başlamışlardır. İslami bankacılık faaliyetlerinin ilk örneği 1963 yılında Mısır'da İslami Tasarruf Bankası adıyla kurulmuştur. 1975 yılına kadar Mısır, Mekke ve Londra'da yapılan İslami bankacılık konusundaki toplantılar 1975 yılında İslam Kalkınma Bankası'nın kurulmasında etkili olmuştur.⁵⁴

İslam Kalkınma Bankası'nın kurulması Müslüman ülkelerin harekete geçmesini sağlamıştır. İslam Kalkınma Bankası geleneksel bankalarla faaliyetlerini beraber sürdürmüştür. Malezya, Endonezya, Pakistan gibi Müslüman ülkeler İslami bankacılık alanında önde gelen ülkeler olarak ifade edilebilir. Ayrıca Suudi Arabistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, İran, gibi ülkelerde de İslami bankacılık faaliyetleri yürütülmektedir. İslami bankacılık faaliyetleri sadece Müslüman ülkelerde değil, birçok Avrupa ülkesinde de hizmet vermektedir. Örneğin; İngiltere de 21 banka İslami bankacılık faaliyeti vermektedir.⁵⁵

İslam inancında iktisadî faaliyetlere yönelik bir takım belli kurallar vardır. Ticari faaliyette bulunanlar ile yatırım yapmak isteyen insanların bu kurallara uyması dini ve ahlaki bir sorumluluktur. Bu sorumlulukların başında faizin yasak olması gelmektedir. İslam dini kesin olarak faizi yasak kılmıştır. Faizin yasak olması İslam inancına sahip insanların

⁵⁴ Sürücü, *İslami Finans: Malezya ve Türkiye Karşılaştırması*, 46 .

⁵⁵ SERPAM "Araştırma Notları-1".

konvansiyonel bankaları tercih etmemelerine neden olmuştur. Bu durum birçok fon kaynağının atıl durumda kalmasına neden olmuştur. Oysaki İslam dini her zaman üretim ve emek yoluyla büyümeye vurgu yapmaktadır. İslam iktisatçıları atıl durumdaki fon kaynaklarını ekonomiye kazandırmak için faizsiz, emek sermaye ortaklığına dayalı İslami bankacılığı geliştirmişlerdir.

Türkiye’de katılım bankacılığı 1970’li yıllardan itibaren gündeme gelmeye başlamıştır. 1983 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye’de faizsiz bankaların faaliyet göstermesine izin verilmiştir. Türkiye’de ilk açılan faizsiz bankalara Özel Finans Kurumları adı verilmiştir. 2005 yılında Özel Finans Kurumları isminin yerini Katılım Bankası ismi almıştır. 2024 yılı itibarı ile Türkiye’de 6 katılım bankası ve iki dijital katılım bankası faaliyet göstermektedir. Bu katılım bankaları; Albaraka Türk (1984), Kuveyt Türk (1988), Türkiye Finans (2005), Ziraat Katılım (2014), Vakıf Katılım (2015) ve Emlak Katılım (2018) isimleriyle faaliyetlerini sürdürmektedir.⁵⁶

Türkiye’de katılım bankalarının kuruluş nedenleri olarak; faizi devre dışı bırakarak helal yollar ile ticaret yapmak, kazancın en önemli unsurunun emek olduğunu belirlemek, çalışma ve üretimi şart koşturmak, kazanç birliği sağlamak, iş imkânlarını geliştirmek, kâr payı ile kazanç sağlamak, adaletli bir ticaret anlayışına sahip olmak gibi gerekçeler sayılabilir.

Katılım bankaları fon kaynaklarını toplarken 5 farklı hesap türü kullanmaktadır. Bunlar; özel cari hesaplar, kâr ve zarar hesapları, yatırım hesapları, tasarruf hesapları ve kıymetli maden depo hesaplarıdır. Bu hesaplar ile fon kaynak elde ederek iktisadî faaliyetlere zemin hazırlanmaktadır. Türkiye’deki katılım bankalarının yıllara göre fon kaynak miktarlarında önemli artışlar olmuştur. 2013 yılında 60.068.000 milyon fon kaynağına sahip iken bu rakam 2023 yılında 1.426.038 milyona ulaşmıştır.⁵⁷ Türk finans sektörü içerisinde katılım bankacılığının payı önemli bir noktaya gelerek her geçen yıl büyümeye devam etmektedir. Finansal alandaki bu büyüme katılım bankacılığının Türkiye ekonomisine katkısının önemli miktarlara ulaştığını göstermektedir. Bu nedenle katılım bankalarının ülke ekonomisine sağlamış olduğu fon kaynak miktarlarının önemli bir araştırma konusu olduğu düşünülmüştür.

Katılım bankacılığı alanında literatür çalışması gerçekleştirilerek konu derinlemesine incelenmiştir. Yapılan literatür çalışmasında Türkiye’de ve diğer ülkelerde yapılan

⁵⁶ TKBB, “Tarihçe”

⁵⁷ TKBB, “Veri Peteği”.

akademik çalışmalardan örnekler verilmiştir. Literatür çalışmasında çalışma konusunu doğrudan yansıtan yeterli çalışma olmadığı için katılım bankacılığı hakkında genel tarama yapılmıştır. İncelenen literatür çalışmaları; Yıldız (2023), Ayata (2023), Gülcemal ve İzci (2023), Şenbayram (2023), Ghafori (2022), Yazıcı (2022), Parlak (2022), Şireci (2022), Yılmaz (2022), Çalkılıç (2022), Dautoum (2022), Koç (2022), Çerkezoğlu (2021), Arslan ve Bayraktar (2020), Çidem (2020), Aka (2019), Uysal (2019), Altaylı (2019), Yenice (2019), Şimşek (2019), Uludağ (2019), Büyükşahin (2019), Cinbaş (2018), Kadioğlu (2018), Şendurur ve Temelli (2018), Widarjono (2018), Deniz (2017), Hidayeti vd. (2017), Arslan (2017), Kelleroğlu (2017), Zirek vd. (2016), Özkan ve Işıl (2016), Karhan (2016), Duramaz (2016), Yunusa ve Bint Nordin (2015), Hazıroğlu (2015), Şahan (2015), Tabash ve Dhankar (2014), Sakarya ve Kaya (2013), Aktaş ve Avcı (2013), Doğan (2013), Terzi (2013), Abdul Majid ve Ghazal (2012), Aras ve Öztürk (2011), Onour ve Abdalla (2011), Kılınç (2011), Çetin ve Bıtrık (2010), Furgani ve Mulyany (2009), Özgür (2008), Yudistra (2004), ait akademik çalışmalar incelenmiştir.

Yapılan literatür çalışmasında genel olarak katılım bankalarının; doğuşu, gelişimi, ilk örnekleri, İslami bankacılık açısından değerlendirilmesi, ortaya çıkış nedenleri, çalışma prensipleri, geleneksel bankalar ile kıyaslanması, tercih edilme sebepleri, geleneksel bankalarla benzer ve farklı yönleri, fon toplama yöntemleri, fon kullandırma araçları, ticari işlemleri, finansman hizmetleri, bankacılık faaliyetlerindeki istatistiksel bilgileri, müşteri ilişkileri gibi konulara değinilmiştir. Yapılan çalışmalar; niceliksel ve niteliksel olarak araştırma, anket çalışması, veri analizi olarak çeşitlendirilmiştir. Yapılan incelemede bankacılık alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin sonucunda ortaya çıkan matematiksel verilerden hareketle, çeşitli analiz yöntemlerinden yararlanılarak yeni bulgular elde edilmiştir. Yapılan çalışmaların literatüre önemli katkı sağladığı düşünülmektedir.

Çalışmanın son bölümünde katılım bankalarına ait 2013-2022 yılları arasını kapsayan 10 yıllık fon kaynak miktarları çok kriterli karar verme tekniklerinden faydalanılarak analiz edilmiştir. Analize ait veriler katılım bankalarının açıklamış olduğu bilanço rakamlarından elde edilmiştir. Çalışmaya konu olarak katılım bankalarının fon kaynaklarının seçilmesinin nedeni; fon kaynaklarının katılım bankacılığı için önemli bir gelir kalemi olmasından ötürüdür. Bu konuda yapılan çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada örneklem olarak Türkiye’de faaliyette bulunan 6 katılım bankası seçilmiştir. Bu bankalar; Albaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans

Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası ve Emlak Katılım Bankası'dır.

Çalışmada çok kriterli karar verme tekniklerinden SD ve WASPAS yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada fon kaynak miktarlarının SD yöntemi kullanılarak hesap türlerine göre ağırlıkları hesaplanmıştır. Her yıl için ayrı ayrı 3 hesap türünde; SD yöntemi ile analizler yapılarak hesap türlerinin ağırlıkları hesaplanmıştır. SD yöntemi ile elde edilen analiz sonuçlarına göre;

- 2022 yılında ~ %36 ağırlık puanı ile katılım hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Bu yılda katılım hesaplarının performansının fazla olmasında “Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat ve Katılma Hesapları” adı altında yeni bir katılım hesabının açılmasının etkili olduğu düşünülmektedir.
- 2021 yılında ~ %34 ağırlık puanı ile özel cari hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. 2021 yılında TL karşısında yabancı para birimlerinin değer kazanmasının özel cari hesaplara olan ağırlığı arttırdığı tahmin edilmektedir.
- 2020 yılında ~ %34 ağırlık puanı ile kıymetli maden depo hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Bu yılda kıymetli madenlerden altın ve gümüşün değer kazanması ile yatırımcıların altın ve gümüşe daha fazla yatırımda bulunması bu hesap türünün performansının artmasına neden olmuştur.
- 2019 yılında ~ %34 ağırlık puanı ile kıymetli maden depo hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Kıymetli madenlerdeki yıllar içerisindeki düzenli artışların yaşanması kıymetli madenlere ait hesap türünün performansının artmasını sağlamıştır.
- 2018 yılında ~ %33 ağırlık puanı ile kıymetli maden depo hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Yıllık enflasyonun yükselmesinin altına yatırım yapan yatırımcıların tasarruflarını enflasyona karşı koruma düşüncesi bu hesap türünün performansının yüksek olmasını sağlamıştır.
- 2017 yılında ~ %34 ağırlık puanı ile katılım hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Sermayeye dayalı yatırımların artması ve ekonomik iyileşmeye dayalı atılan adımlar, emek sermaye ortaklıklarının artması ve düzenli kazanç sağlama düşüncesi gibi nedenlerin katılım hesaplarına olan ilgiyi attırdığı düşünülmektedir.
- 2016 yılında ~ %36 ağırlık puanı ile katılım hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Türkiye'nin büyüme oranlarındaki düşüş ve daralma sonucunda yatırımlara verilen teşviklerin gündeme gelmesi katılım hesaplarına olan ilginin artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

- 2015 yılında ~ %35 ağırlık puanı ile katılım hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Devlet destekli olan katılım bankalarının açılması sonucunda katılım hesaplarına yatırım yapanların sayılarında ve fon miktarlarında artış yaşanmasının katılım hesaplarının bu yıl içerisinde performansının artmasına yol açtığı düşünülmektedir.
- 2014 yılında ~ %34 ağırlık puanı ile kıymetli maden depo hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Dünya üzerinde altın fiyatlarının artacağı yönündeki haberler ve her zaman altının güvenli liman olarak görülmesi altına olan yatırımların artmasını sağladığı düşünülmektedir.
- 2013 yılında ~ %34 ağırlık puanı ile kıymetli maden depo hesapları en çok ağırlığa sahip hesap türü olmuştur. Yatırımcılarına her zaman düzenli kazanç sağlayan altının 2013 yılında ithalatının artmasının yatırımcılar tarafından dikkat çekmesi üzerine altına olan ilgi artmıştır. Bu durumun kıymetli maden hesaplarının ağırlığını arttırdığı düşünülmektedir.

SD yöntemi ile yapılan 10 yıllık analiz sonuçlarına göre; kıymetli maden depo hesaplarının ağırlığı en çok olan hesap türü olduğu belirlenmiştir. 10 yıllık analiz sonuçlarında 5 yıl performansı en yüksek hesap türü; kıymetli maden depo hesapları olmuştur. Kıymetli maden depo hesaplarını performans bakımından takip eden hesap türü, katılım hesap türü olmuştur. 10 yıllık analiz sonuçlarına baktığımızda katılım hesapları 4 yıl performansı en yüksek hesap türü olmuştur. Yapılan analiz sonuçlarında en az performans gösteren hesap türü, özel cari hesaplar olmuştur. Özel cari hesapların 10 yıl içinde 1 defa performansı en yüksek hesap türü olduğu görülmüştür. Bu sonuçların temel nedeninin gerekçelerle de ifade edildiği üzere kıymetli maden depo hesapları içerisinde yer alan altın ve gümüş fiyatlarındaki pozitif yükselişler olduğu ileri sürülmektedir.

SD sonuçlarının belirlenmesinin ardından performans sıralaması için Waspas yöntemi kullanılmıştır. Waspas ile yapılan analiz sonuçlarına göre;

- 2022 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,946976008 ağırlık puanı ile Türkiye Emlak Katılım Bankası olmuştur.
- 2021 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür.

En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,741384387 ağırlık puanı ile Türkiye Emlak Katılım Bankası olmuştur.

- 2020 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,651232312 ağırlık puanı ile Türkiye Emlak Katılım Bankası olmuştur.
- 2019 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,409672162 ağırlık puanı ile Türkiye Emlak Katılım Bankası olmuştur.
- 2018 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,935854604 ağırlık puanı ile Ziraat Katılım Bankası olmuştur.
- 2017 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,873883658 ağırlık puanı ile Ziraat Katılım Bankası olmuştur.
- 2016 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,568997649 ağırlık puanı ile Vakıf Katılım Bankası olmuştur.
- 2015 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 2 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 0,396389263 ağırlık puanı ile Ziraat Katılım Bankası olmuştur.
- 2014 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 1,993932907 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 1,443522124 ağırlık puanı ile Albaraka Türk Katılım Bankası olmuştur.
- 2013 yılında Waspas analizi sonucundaki Qi verilerine göre Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 1,975756105 ağırlık puanı ile en iyi performansa sahip katılım bankası

olduğu görülmüştür. En düşük performansa sahip katılım bankası ise 1,409760114 ağırlık puanı Albaraka Türk Katılım Bankası olmuştur.

WASPAS analiz sonuçlarında 2013-2022 yılları arasında fon kaynak elde etmedeki performans bakımından en iyi performansa sahip banka Kuveyt Türk Katılım Bankası'dır. Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın; kuruluş yılı itibari ile en eski olması, Türkiye'deki katılım bankacılık sistemine öncülük etmesi, bankanın uygulamış olduğu ürün çeşitliliği, yurtiçinde ve yurt dışında etkin faaliyette bulunmaları ve şube sayısının fazla olması fon kaynak toplama performansı bakımından birinci sırada olmalarını sağlamıştır. Analiz sonuçlarına göre performansı düşük olan katılım bankalarının; yeni kurulmuş olmaları, şube sayılarının az olması, yurt dışı şubelerinin az olması veya hiç olmaması, hizmet ağıının geniş kitlelere ulaşamaması, alanında uzman personel sayısının az olması gibi nedenlerden dolayı performanslarının düşük olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada yapılan analiz sonuçlarından hareketle Türkiye'de katılım bankacılığına olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye'de bulunan aktif katılım bankası sayısı 8'dir. Bu bankaların altısı şubeli bankacılık sistemine sahip iken, ikisi ise dijital katılım bankacılık sistemine sahiptir. Katılım bankalarının fon kaynak elde etmedeki performansı her geçen yıl artmaktadır. Bu artışlar katılım bankalarının bankacılık faaliyetleri içerisindeki payını da arttırmaktadır. Katılım bankalarının performansındaki artışlarda Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın önemli bir yeri vardır. Diğer katılım bankalarının da ilerleyen yıllarda performansının yükseleceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aba Şenbayram, Emel. “Türkiye’deki Kamu ve Özel Katılım Bankalarının Etkinlik Performanslarının Analizi: 2019-2021 Dönemi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 14/100. Yıl Özel Sayısı (Ekim 2023), 127-137. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1329632>
- Abdul Majid, Muhamed Zulkhibri - Ghazal, Reza. “Comparative Analysis of Islamic Banking Supervision and Regulation Development”. *Money and Economy* 6/3 (2012), 113-162. <https://ideas.repec.org/a/mbr/jmonec/v6y2012i3p113-162.html>
- Abitter Özulucan - Fevzi Serkan Özdemir. *Katılım Bankacılığı*. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2010.
- Aka, Kemal. “Banka Karlılığının Belirleyicileri: Türk Bankacılık Sektöründeki Katılım Bankaları Üzerine Ampirik Bir Uygulama”. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 8/3 (09 Ocak 2019), 21-39.
- Akçakanat, Özen vd. “Bankacılık Sektöründe ENTROPI ve WASPAS Yöntemleri ile Performans Değerlendirmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 22/2 (Nisan 2017), 285-300. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduibfd/issue/52993/703045>
- Aktaş, Metin - Avcı, Tunahan. “Türkiye’de Katılım Bankacılığı ile Faize Dayalı Bankacılığın Etkinlik Açısından Karşılaştırılması”. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar* 576 (Şubat 2013), 85. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fpeyd/issue/48057/607682>
- Ali, Şahan. *Katılım Bankacılığının gelişimi Türkiye’deki Durumu ve Kullanılan Yöntemler (Murabaha)*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Alkış, Alpaslan. “İslam Hukukunda Katılım Bankacılığı Fon toplama ve Kullandırma Yöntemleri”. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2/3 (Ağustos 2018), 120-133. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/farabi/issue/38876/432702>
- Altaylı, Hüseyin. *Katılım Bankacılığı Sektöründe Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Trabzon: Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019. <https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/137180/yokAcikBilim10237597.pdf?sequence=-1&isAllowed=y>
- Aras, Osman Nuri - Öztürk, Mustafa. “Reel Ekonomiye Katkıları Bakımından Katılım Bankalarının Kullandığı Fonların Analizi”. *Ekonomi Bilimleri Dergisi* 3/2 (Aralık 2011), 167-179. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebd/issue/4858/66834>

- Arslan, Emre Can. *Katılım Bankacılığı ve Türkiye Ekonomisine Katkıları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Arslan, Mümine Farika - Bayraktar, Yüksel. “Katılım Bankalarının Gelişimi ve Etkinliği Üzerine Bir Değerlendirme: Türkiye Deneyimi”. *Maliye Araştırmaları Dergisi* 6/3 (Kasım 2020), 107-123. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/finance/issue/62747/950415>
- Arslan, Rahim. *Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin Karşılaştırılması ve Bütünleştirilmesi: OECD Verileri Üzerine Bir Uygulama*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- ATKB, Albaraka Türk Katılım Bankası. “Albarakayı Tanıyın”. 08 Ocak 2023. <https://www.albaraka.com.tr/tr/hakimizda/albarakayi-taniyin/albaraka-hakkinda>
- Ayata, Kübra. *Bireysel Müşterilerin Fon Kullanımında Katılım Bankalarını Tercih Etme Nedenleri Üzerine Şanlıurfa İlinde Bir Araştırma*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Aydın, Bahadır. *Farklı ağırlıklandırma çok kriterli karar verme yöntemleri ile finansal performans aralığı üzerine bütünsel bir inceleme: Türkiye Taşkömürü örnek Kurumu*. Bartın: Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019. <http://hdl.handle.net/11772/2943>
- Aydın Ünal, Esra. “Özel Sermayeli Ticari Bankalarının Finansal Performansının SD ve WASPAS Yöntemleri İle Ölçülmesi”. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi* 4/3 (Aralık 2019), 384-400. <https://doi.org/10.30784/epfad.650513>
- Aytaç Adalı, Esra - Tuş Işık, Ayşegül. “Bir Tedarikçi Seçim Problemi İçin SWARA ve WASPAS yöntemlerine Dayanan Karar Verme Yaklaşımı”. *International Review of Economics and Management* 5/4 (Aralık 2017), 56-77. <https://doi.org/10.18825/iremjournal.335408>
- Bağcı, Haşim. *Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- BDDK, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu. “Temel Göstergeler Raporu”. 01 Aralık 2023. <https://www.bddk.org.tr/Veri/EkGetir/8?ekId=176>
- Bilir, Aybegüm. *Katılım Bankalarında Müşteri Memnuniyetinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=E6ZZ-L2h9JxSphXH7ARx5Q&no=znb0ykFV8ZsLlxrsmnCCRA>
- Bilir, Aybegüm - Özgen, Hüseyin. “Katılım Bankalarında Müşteri Memnuniyetinin Belirlenmesi Üzerine Hatay İlinde Bir Araştırma”. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19/3 (Eylül 2010), 39-62. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4385/60216>
- Büyükşahin, Eren. *Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Konvansiyonel Bankacılık Sistemi Arasında Fon Toplama Farklılıklarının Analiz Edilmesi (PORTER 5 Güç Analizi)*.

- İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
<http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/60340.pdf>
- Chakraborty, Shankar - Zavadskas, Edmundas Kazimieras. “Applications of WASPAS Method in Manufacturing Decision Making”. *Informatica* 25/1 (01 Ocak 2014), 1-20. <https://doi.org/10.15388/Informatica.2014.01>
- Cinbaş, Kadir Zafer. *Katılım Bankacılığında Fon Toplama ve Kullandırma Yöntemleri*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Coşkun, İbrahim Tolga. “Subjektif ve Objektif Karar Verme Teknikleri ile Elektrikli Araç Seçiminde Etkili Olan Kriterlerin Değerlendirilmesi”. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 26/2 (Ekim 2023), 173-190. <https://doi.org/10.51945/cuiibfd.1215799>
- Çalkılıç, Faruk. *Türkiye’de Katılım Bankacılığı İle Geleneksel Bankacılık Performanslarının Karşılaştırılması*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Çerkezoğlu, Burcu. *Katılım Bankacılığı ve İktisadi Büyüme Üzerine Ekonometrik Bir Analiz*. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Çetin, Ali Cüneyt - Bıtırak, İbrahim Anıl. “Banka Karlılık Performansının Analitik Hiyerarşi Süreci İle Değerlendirilmesi: Ticari Bankalar ile Katılım Bankalarında Bir Uygulama”. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* 2/2 (Haziran 2010), 75-92. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uaifd/issue/21590/231826>
- Demir, Gülay - Kartal, Mahmut. *Güncel Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2020.
- Deniz, Abdulaziz. *Katılım Bankacılığının Türkiye’deki Uygulamalarının Performans Analizi Açısından Değerlendirilmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/420255>
- Doğan, Mesut. “Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 58 (Nisan 2013), 175-188. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mufad/issue/35643/396420>
- Doğan, Sibel. *Katılım Bankaları ve Ekonomiye Etkileri: Türkiye Örneği*. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Doutoum, Nassır Mahamat. *Türk Katılım Bankacılığında Karlılığı Belirleyen Faktörler*. İstanbul: Medeniyet Üniversitesi/Lisansüstü Eğitimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Duramaz, Selim. *Katılım Bankalarının Pazar Hâkimiyeti, Sorunları ve Talep Yapısının Analizi: Ege Bölgesi Örneği*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.

- EKB, Emlak Katılım Bankası. “Hakkımızda”. 12 Ocak 2023. <https://www.emlakkatilim.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/hakkimizda/tarihce>
- Ersoy, Nazlı. “Kriter Ağırlıklandırma Yöntemlerinin ÇKKV Sonuçları Üzerindeki Etkisine Yönelik Gerçek Bir Hayat Uygulaması”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/4 (Ekim 2022), 1449-1463. <https://doi.org/10.33206/mjss.1026666>
- Fidancı, Hacı Abuzer. *Katılım Bankalarının Türkiye’deki gelişimi ve Katılım bankalarında müşteri memnuniyeti üzerine bir araştırma*. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Furqani, Hafas - Mulyany, Ratna. “Islamic Banking and Economic Growth: Empirical Evidence from Malaysia”. *Journal of Economic Cooperation and Development* 30/2 (59-74), 2009.
- Ghafuri, Mujeburahman. *Katılım Bankacılığına Özgü Yatırım Araçları ve Dünyada Katılım Bankacılığının Gelişimi*. Niğde: Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Gökalp, Mehmet Faysal - Turan, Güngör. *İslam Toplumunun Ekonomik Yapısı*. İzmir: Fey Vakfı, 1993.
- Görmüş, Şakir vd., *Yaşayan ve gelişen katılım bankacılığı*. İstanbul: TKBB Yayınları, 2019.
- Hazıroğlu, Temel. “İnsan, Ahlak, İktisat ve Katılım Ekonomisi”. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi (İEFD)* 1/1 (Haziran 2015), 145-157. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jief/issue/16199/169721>
- Hidayati, Nadiah vd. “Determinant of Efficiency of the Islamic Banking in Indonesia”. *Buletin Ekonomi Moneter dan Perbankan* 20/1 (28 Eylül 2017), 29-48. <https://doi.org/10.21098/bemp.v20i1.723>
- Işık, Özcan. “Gri Entropi, FUCOM ve EDAS-M Yöntemleriyle Türk Lojistik Firmalarının Çok Kriterli Performans Analizi”. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi* 17/66 (Nisan 2022), 472-489. <https://doi.org/10.19168/jyasar.939276>
- Işık, Özcan - Koşaroğlu, Şerife Merve. “Pay Senetleri Borsa İstanbul’da İşlem Gören Türk Petrol Şirketlerinin Finansal Performanslarının SD ve MAUT Yöntemleri Kullanılarak Analizi”. *3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.06.1378>
- İzci, Abdullah Çağlar - Gülcemal, Tuba. “Türk Katılım Bankacılığı Sektörünün Perormansının LOPCOW-MOOSRA Modeliyle Analizi”. *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 25/1 (Aralık 2023), 115-134. <https://doi.org/10.31671/doujournal.1287120>
- Jahan, Ali vd. “A Framework for Weighting of Criteria in Ranking Stage of Material Selection Process”. *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology* 58/1-4 (Ocak 2012), 411-420. <https://doi.org/10.1007/s00170-011-3366-7>

- Kadioğlu, Mehmet Kemal. *Türkiye’de Konvansiyonel ve Katılım Bankacılığı Karlılıklarını Etkileyen Faktörler*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Karaköy, Çağatay vd. “Eski S.S.C.B. Ülkelerinin Ekonomik Özgürlük Endekslerinin SD ve CoCoSo Yöntemleri ile Analizi”. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10/1 (Mart 2023), 276-290. <https://doi.org/10.17336/igusbd.897535>
- Karhan, Coşkun. *Katılım Bankacılığı ve Türkiye’deki Katılım Bankalarının etkinlik ve Verimliliklerinin Ölçülmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Kaya, Mustafa. *Katılım Bankacılığı ile Konvansiyonel Bankacılığın Karşılaştırılması: Türkiye Örneği*. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Kelleroğlu, Fatma. “Katılım Bankacılığı Alanında yaşanan küresel gelişmeler”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 7/2 (Aralık 2017), 157-172. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/ksuiibf/issue/33603/372949>
- Kılınç, Dilara. *Türkiye’de Katılım Bankacılığı Dönemi*. İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Koç, Burak. *İslami Finans Yöntemleri ve Katılım Bankacılığının İktisadi Büyümeye Etkileri*. Giresun: Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Koşaroğlu, Şerife Merve. “BİST’te İşlem Gören Bankaların Performanslarının SD ve EDAS Yöntemleriyle Değerlendirilmesi”. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/3 (Eylül 2020), 406-417. <https://doi.org/10.29106/fesa.758281>
- KTKB, Kuveyt Türk Katılım Bankası. “Gümüş Katılma Hesabı”. 20 Ocak 2023. <https://www.kuveytturk.com.tr/bireysel/hesaplar/diger-kiymetli-maden-hesaplari/gumus-hesap>
- KTKB, Kuveyt Türk Katılım Bankası. “Hakkımızda”. 10 Ocak 2023. <https://www.kuveytturk.com.tr/hakkimizda>
- KTKB, Kuveyt Türk Katılım Bankası. “Kıymetli Maden Gümüş Hesabı”. 21 Ocak 2023. <https://www.kuveytturk.com.tr/bireysel/hesaplar/diger-kiymetli-maden-hesaplari/gumus-hesap>
- KTKB, Kuveyt Türk Katılım Bankası. “Kıymetli Maden Platin Hesabı”. 22 Ocak 2023. <https://www.kuveytturk.com.tr/bireysel/hesaplar/diger-kiymetli-maden-hesaplari/platin-hesap>
- Kundakcı, Nilsen - Saygın, Zeynep Özgül. “WASPAS ve CODAS Yöntemleri ile OECD Ülkelerinin Sağlık Göstergeleri Açısından Kıyaslamalı Analizi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* 23/1 (Nisan 2020), 23-42. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.598630>

- Maruf, Muhammed. “Türkiye’de E- Ticaret Sitelerinin SWARA ve WASPAS Yöntemleri İle Web Sitesi Performansına Göre Sıralanması”. *TroyAcademy* 6/2 (Haziran 2021), 411-421. <https://doi.org/10.31454/troyacademy.897589>
- Onour, Ibrahim A - Abdalla, Abdelgadir M.A. “Efficiency of Islamic Banks in Sudan: A Non-parametric Approach”. *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance* 7/4 (2011), 79-92. <https://platform.almanhal.com/Files/Articles/22301>
- Otay, İrem vd. “A Novel Single-Valued Spherical Fuzzy AHP-WASPAS Methodology”. *Developments of Artificial Intelligence Technologies in Computation and Robotics*. 190-198. Cologne, Germany: World Scientific, 2020. https://doi.org/10.1142/9789811223334_0024
- Özbek, Aşır. “Türkiye’deki İllerin EDAS ve WASPAS yöntemleri ile Yaşanabilirlik Kriterlerine Göre Sıralanması”. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9/1 (Ocak 2019), 177-200. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/42808/478334>
- Özgür, Ersan. “Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 10/1 (Haziran 2008), 159-175. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akuibfd/issue/1629/20427>
- Özkan, Nasıf - Işıl, Gökhan. “İslami Bankalarda Kredi Riskini Belirleyen Faktörler: Panel Veri Analizi ile Türkiye’de Katılım Bankacılığı Üzerine Ampirik Bir Uygulama”. *Maliye ve Finans Yazıları* 0/105 (Aralık 2016), 153-176. <https://doi.org/10.33203/mfy.312141>
- Özulucan, Abitter - Deran, Ali. “Katılım Bankacılığı ile Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/11 (Ocak 2014), 85-108. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19558/208485>
- Pala, Osman. “SD VE WISP Yaklaşımları İle Gıda Sektöründe Finansal Performans Analizi”. *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 24/1 (Ocak 2023), 59-79. <https://doi.org/10.31671/doujournal.1118061>
- Parlak, Fatma. *Katılım Bankacılığında Davranışsal Finans Etkisi*. İstanbul: Altınbaş Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Pehlivan, Pınar. “Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Bankacılık Sektöründeki Önemi”. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16/31 (Haziran 2016), 296-324. <https://doi.org/10.30976/susead.302169>
- Sakarya, Burchan - Kaya, Yasemin. “Türkiye’deki Katılım (İslami) Bankalar ile Mevduat Bankaları Arasındaki Performans Farklılığı”. *Gazi University – Department of Economics*, 21. <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/69196>
- Salah, Mutaz vd. “Speed Estimation in Forward Scattering Radar by Using Standard Deviation Method”. *Modern Applied Science* 3/3 (13 Şubat 2009), p16. <https://doi.org/10.5539/mas.v3n3p16>

- Satıcı, Sibel. “Farklı Normalizasyon Tekniklerinin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerine Etkisi: Waspas Örneği”. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* 4/2 (Temmuz 2021), 350-361. <https://doi.org/10.33416/baybem.956527>
- SERPAM, Sermaye ve Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi. “Araştırma Notları-1”. 15 Ekim 2022. <https://serpam.istanbul.edu.tr/tr/content/yayinlar/arastirma-notlari>
- Sürücü, Şükrü. *İslami Finans: Malezya ve Türkiye Karşılaştırması*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018. <https://tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/505054.pdf>
- Şendurur, Utku - Temelli, Fatma. “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Geleneksel Bankalar ve Katılım Bankalarının Sürdürülebilirlik Açısından Karşılaştırılması”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi* 20/2 (Haziran 2018), 330-346. <https://doi.org/10.31460/mbdd.344785>
- Şimşek, Bedrettin. *Katılım Bankacılığı ve Türkiye Ekonomisine Katkıları*. Ordu: Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019. <http://earsiv.odu.edu.tr/jspui/bitstream/11489/338/1/10243355.pdf>
- Şireci, Yunus - Kayadibi, Saim. “Geleneksel Bankacılık ve Katılım Bankacılığı Uygulamaları: Karşılaştırmalı Performans Analizi”. *Uluslararası Finansal Ekonomi ve Bankacılık Uygulamaları Dergisi* 4/1 (Haziran 2023), 18-42. <https://doi.org/10.57085/ufebud.1289761>
- Tabash, Mosab I. - Dhankar, Raj S. “Islamic Banking and Economic Growth: An Empirical Evidence From Qatar”. *Journal of applied economics and business* 2/1 (2014), 51-67. <http://www.aebjournal.org/articles/0201/020103.pdf>
- Takan, Mehmet - Acar Boyacıoğlu, Melek. *Bankacılık: teori, uygulama ve yöntem*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.
- Terzi, Ahmet. “Katılım Bankacılığı: Kitaba Uymak mı, Kitabına Uydurmak mı?” *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi* 5/9 (Eylül 2013), 2. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/16222/169887>
- TFKB, Türkiye Finans Katılım Bankası. “Hakkımızda”. 10 Ocak 2023. <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/Sayfalar/reklamlarimiz.aspx>
- TKBB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği. “Araştırma Notları”. 22 Aralık 2023. <https://tkbb.org.tr/sayfa/detay/hakkimizda/tarihce-856934>
- TKBB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği. ”Bankacılık ve Sektör Bilgileri” 10 Şubat 2024. <https://tkbb.org.tr/veripetegi-detay/5>
- TKBB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği. “Tarihçe”. 20 Ekim 2022. <https://tkbb.org.tr/sayfa/detay/hakkimizda/tarihce-856934>

- TKBB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği. “Veri Peteği”. 28 Aralık 2022. <https://veripetegi.tkbb.org.tr/?tr>
- Turan, Çidem. *Türkiye’de Katılım Bankacılığı: Mevcut Durum, Tartışmalar ve Öneriler*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Türkmenoğlu, Rüveyda Ebru. *Katılım Bankacılığı ve Türkiye’deki Finansal Yapı*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Uludağ, Mustafa Cenk. “Türkiye’de Katılım Bankacılığının Analitik İncelemesi”. *Maliye ve Finans Yazıları* 111 (Nisan 2019), 201-232. <https://doi.org/10.33203/mfy.470021>
- Uysal, Gürkan. *Katılım Bankacılığı*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- VKB, Vakıf Katılım Bankası. “Hakkımızda”. 12 Ocak 2022. <https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/hakkimizda>
- Widarjono, Agus. “Estimating Profitability of Islamic Banking in Indonesia”. *Jurnal Keuangan dan Perbankan* 22/3 (08 Ağustos 2018). <https://doi.org/10.26905/jkdp.v22i3.2197>
- Yakut, Emre. “OECD Ülkelerinin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Gelişmişliklerinin MOORA ve WASPAS Yöntemiyle Değerlendirilerek Kullanılan Yöntemlerin Copeland Yöntemiyle Karşılaştırılması”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 24/3 (Eylül 2020), 1275-1294. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/57299/770658>
- Yanpar, Atilla. *İslami Finans*. İstanbul: SCALA Yayıncılık, 2015.
- Yazıcı, Muhammed Taha. *Katılım Bankacılığı Finansman Ürünleri Bilinirliğinin Katılım Bankacılığı Tercihine Katkıları: Küçük ve Orta boy İşletmelere (KOBİ) Yönelik Bir Uygulama*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Yenice, İsmail. *Katılım Bankacılığının Türkiye Ekonomisine Etkileri; 2015-2018 Yılları Arası*. İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Yetiz, Filiz. “Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi”. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 9/2 (Nisan 2016), 107-117. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/niguiibfd/issue/19762/211698>
- Yıldız, Numan. “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankalarının Performans Analizi”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 24/1 (Ocak 2023), 36-49. <https://doi.org/10.37880/cumuiibf.1173166>
- Yılmaz, Suat Serhat. *Katılım Bankacılığı ve Parasal Aktarım Mekanizması*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.

- Yörükoğlu, Mehmet - Aydın, Serhat. *Digital Library Evaluation By SWARA-WASPAS Method*, 2020. <https://publications.waset.org/pdf/10011265>.
- Yudistira, Donsyah. "Efficiency InIslamic Banking: An Empirical Analysis of Eighteen Banks". *Islamic Economic Studies* 12/1 (2004), 1-19. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3164166
- Yunusa, Muzammilu - Bint Nordin, Nadhira. "Religious Challenges of Islamic Banking in Nigeria". *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences* 5/4 (2015), 78-79. <https://ideas.repec.org/a/hur/ijarbs/v5y2015i4p46-66.html>
- Yurdoğlu, Hakan - Kundakçı, Nilsen. "SWARA ve WASPAS Yöntemleri ile Sunucu Seçimi". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 20/38 (Aralık 2017), 253-270. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.645105>
- Zavadskas, E. K. vd. "Optimization of Weighted Aggregated Sum Product Assessment". *Electronics and Electrical Engineering* 122/6 (11 Haziran 2012), 3-6. <https://doi.org/10.5755/j01.eee.122.6.1810>
- Zirek, Duygu vd. "The Islamic Banking and Economic Growth Nexus: A Panel VAR Analysis for Organization of Islamic Cooperation (OIC) Countries". *Journal of Economic Cooperation and Development* 37/1 (2016), 69-100. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3263939
- ZKB, Ziraat Katılım Bankası. "Altın Katılma Hesabı". 20 Ocak 2023. <https://www.ziraatkatilim.com.tr/bireysel/hesaplar/altin-hesaplar/altin-katilma-hesabi>
- ZKB, Ziraat Katılım Bankası. "Hakkımızda Bizi Tanıyın". 10 Ocak 2022. <https://www.ziraatkatilim.com.tr/bizi-taniyin>

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU		
Öğrencinin Adı Soyadı: Haşım ATEŞ		Evet
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin imzası